

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**HISTORIE A SOUČASNOST POLITIKY
HOSPODÁŘSKÉ A SOCIÁLNÍ SOUDRŽNOSTI**

Autor práce: Lucie Skaláková
Studijní obor: Regionální studia (6702R014)
Forma studia: Kombinované studium
Vedoucí práce: PhDr. Hauser Jan
Katedra: SPOLEČENSKÝCH VĚD

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně
s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských
a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

vlastnoruční podpis autora bakalářské práce

Děkuji vedoucímu bakalářské práce PhDr. Janu Hauserovi za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	5
1 HISTORICKÝ VÝVOJ EVROPSKÉ UNIE	6
1.1 Evropské hospodářské společenství	6
1.2 Evropská unie (EU)	9
1.2.1 Vytvoření Evropské unie – Maastrichtská smlouva, Smlouva z Nice	10
1.2.2 Působnost EU	11
1.2.3 Cíle a poslání Evropské unie :	12
1.2.4 Instituce ES	16
2 HOSPODÁŘSKÁ A SOCIÁLNÍ SOUDRŽNOST	18
2.1. Vymezení pojmu „strukturální“	18
2.2 Typy strukturální politiky	19
2.3 Historie rozvoje politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU	21
2.3.1 Zdůvodnění potřeby regionální spolupráce	21
2.3.2 Orientační přehled dosavadního vývoje regionální a strukturální politiky EU	22
2.4 Strukturální politika a vymezení pojmu region	27
2.5 Cíle strukturální politiky	30
3. AKTUÁLNÍ REGIONÁLNÍ POLITIKA	32
3.1 Historie a současnost regionální politiky EU	33
3.1.1 Regionální politika EU předchozího programovacího období 2000-2006	34
3.1.2 Priority a cíle programovacího období 2007 – 2013	34
3.2. Fondy Evropské unie	35
3.3 Nové nástroje regionální politiky a finančního inženýrství:	44
4. PROGRAMY FONDŮ EU V PODMÍNKÁCH ČR	45
4.1 Regionální operační programy (ROP) pro ČR:	46
4.2 Operační programy pro hlavní město Prahu	48
4.3 Operační programy evropské územní spolupráce	48
4.4 Regionální politika v České republice	49
4.5. Způsob získávání dotace z Fondů HSS v podmínkách ČR	51
4.5.1 Obecné principy získání dotace	52
4.5.2 Fáze přípravy projektu a získávání dotace	53
4.5.3 Fáze příjemce dotační podpory	55
ZÁVĚR	57
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	60
SEZNAM ZKRATEK	63
SEZNAM PŘÍLOH	67
PŘÍLOHY	68
ABSTRAKT	75
ABSTRACT	76

ÚVOD

Dnem 1. ledna 2007 vstoupila naše země do nového programovacího období 2007-2013, které je pro ni historicky nejvýznamnějším obdobím vzhledem k možnosti čerpání finančních prostředků z rozvojových programů Evropské unie. Dle informace zmíněné v příručce Ministerstva pro místní rozvoj ČR¹, která informuje o regionální politice EU, фондах a finančních nástrojích Evropské unie, stalo se ČR největším příjemcem strukturální pomoci v přepočtu na obyvatele ze všech členských zemí EU a může získat až sto miliard korun ročně. To je pro řadu českých podnikatelů, vědců, studentů, neziskových organizací nebo kohokoliv dalšího, kdo by se v tomto období rád zapojil do čerpání prostředků EU, jistě více než jen zajímavé. Zároveň je však známou skutečností, že český člověk se jen neochotně prokousává spleť legislativních, metodických a prováděcích pokynů a nařízení (důkazem je například rozdíl jeho orientace a znalostí v oblasti sociální a zdravotní oproti jeho spoluobčanům z menšinových skupin). Složitost struktury fungování EU a určitou nepřehlednost v možnostech získání unijních dotací připouští i samo Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

Proto bude více pravděpodobné, že řadový podnikatel a občan spíše bude mluvit o nepřehlednosti finančních nástrojů všeobecně a v EU obzvláště a kritizovat obtížnou srozumitelnost pojmů, než studovat publikace a surfovat v internetové síti. Tato skutečnost do značné míry redukuje potenciální zájemce o možné využití nabízených příležitostí z nabídky fondů unie, což sice zvyšuje pravděpodobnost úspěchu projektů podaných, ale často na úkor kvality a mnoho přínosných idejí se vůbec o svoji realizaci „nepřihlásí“.

Předkládaná bakalářská práce si proto vytyčila úkol přehledně a srozumitelně představit charakteristiku politiky hospodářské a sociální soudružnosti EU s prioritním zaměřením na regionální politiku, jednotlivé fondy EU a typové aktivity v ČR. Bakalářská práce by tak mohla být využita jako vstupní manuál pro základní orientaci v této problematice.

¹ *Abeceda fondů evropské unie 2007-2013*. 1. vyd. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR : Národní orgán pro koordinaci, 2007. 1 s.

1. HISTORICKÝ VÝVOJ EVROPSKÉ UNIE

1. 1 Evropské hospodářské společenství

Prvním krokem na cestě hospodářského sjednocování západní Evropy bylo založení Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO)². Smlouva o jeho vytvoření byla uzavřena v dubnu 1951 v Paříži na 50 let. Byla nazývána Pařížskou smlouvou podle místa jejího podpisu. Na základě této smlouvy se šest zemí (Francie, SRN, Belgie, Nizozemí, Lucembursko a Itálie) rozhodlo postupovat v rozvoji těžby uhlí a výroby oceli. Založením ESUO sledovaly účastnické země nejen ekonomické cíle, ale také významné cíle politické: mělo se vytvořit prostředí, v němž by soupeření mezi zeměmi nemohlo znovu přerůst ve válečný konflikt. Zvláště významné bylo, že vznikem ESUO byl učiněn důležitý krok pro odstranění konfliktů mezi Francií a Německem, jež v tomto století vyústily do dvou světových válek.³

Po neúspěšném plánu vytvoření EOS obavy, aby nedošlo k zastavení integračního procesu soustředily síly na hospodářskou oblast. Iniciativy se ujaly země Beneluxu a v květnu 1955 předložily ostatním členským státům ESUO návrhy na další rozvoj integrace. Po projednání předložených návrhů se shodly na vytvoření dvou organizací. V červnu 1956 v Bruselu byly vypracovány smlouvy o vytvoření EHS a Euratomu. Obě smlouvy byly podepsány v březnu 1957 v Římě. (Římské smlouvy)⁴

Jak ve své učebnici uvádí KÖNIG, LACINA a PŘENOSIL.⁵ motivem založení Evropského hospodářského společenství si vynutila potřeba vytvoření společného trhu s postupným odstraňováním rozdílů mezi hospodářskými politikami členských států tak, aby byl podporován harmonický rozvoj hospodářských činností ve Společenství, nepřetržitý a vyvážený růst, vyšší stabilita, rychlejší zvyšování životní úrovně a užší kontakty mezi členskými státy.

Za symbol sjednocující se Evropy přijala dne 9. prosince 1955 Rada ministrů Rady Evropy modrou vlajku s dvanácti zlatými hvězdami, kterou od roku 1986 začalo jako symbol používat i EHS.

² Seznam zkratk použitých v této práci je uveden v příloze.

³ HAD, Miloslav, URBAN, Luděk. *Evropská společenství : První pilíř EU*. Praha : [s.n.], 2000. 16 s.

⁴ Smlouva zakládající EHS byla dokumentem s časově neomezenou platností, čímž se závazek spolenectví zásadně lišil již od existujícího ESUO.(čl.240 Smlouvy o EHS)

⁵ KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. Brno : Barrister&Principal:společnost pro odbornou literaturu, 2006. 35 s.

Podobně jako v případě Smlouvy zakládající ESUO se členské státy rozhodly zřídit i pro EHS základní instituce podílející se na řízení a rozhodování Společenství. Jednalo se o Komisi, Shromáždění, Radu ministrů, Hospodářský a sociální výbor a Soudní dvůr.⁶

Klíčové činnosti, které byly pro dosažení výše uvedených cílů stanoveny a které mělo Společenství postupně naplňovat. V první fázi tedy šlo o následující okruhy činností:⁷

- vytvoření zóny volného obchodu,
- vytvoření společného celního sazebníku a společné obchodní politiky vůči třetím zemím a zajištění plného fungování celní unie,
- odstranění překážek volného pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu mezi členskými státy,
- zavedení společné zemědělské politiky,
- zavedení společné dopravní politiky,
- vytvoření systému zajišťujícího, aby na vnitřním trhu nebyla narušována hospodářská soutěž,
- přijetí postupů, které umožní koordinaci hospodářských politik členských států a odstranění nerovnováhy v jejich platebních bilancích,
- sblížení vnitrostátních právních předpisů v míře nezbytné pro fungování společného trhu,
- vytvoření Evropského sociálního fondu pro zlepšení možností zaměstnávání pracovníků a přispění ke zvýšení jejich životní úrovně,
- založení Evropské investiční banky pro napomáhání hospodářskému růstu Společenství vytvářením nových zdrojů, přidružení zámořských zemí a území ke Společenství za účelem zvýšení obchodu a společné podpory hospodářského a sociálního rozvoje (jednalo se o země a území se zvláštním vztahem k Belgii, Francii, Itálii nebo Nizozemsku).

Přehled klíčových cílů⁸ následně pomohl identifikovat oblasti, ve kterých se členské státy rozhodly přenést část rozhodovacích pravomocí na nadnárodní úroveň.

⁶KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 1. vyd. Brno : Barrister&Principal:společnost pro odbornou literaturu, 2006. 37 s.

⁷ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská Unie*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 71 s.

⁸ KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 1. vyd. Brno : Barrister&Principal:společnost pro odbornou literaturu, 2006. 38 s.

Tyto politiky již nebyly ve výlučné pravomoci vlád členských států. Na základě jednání mezi představiteli členských států byla nastavena pravidla fungování a rozhodování o následujících oblastech:

- Společná zemědělská politika a politika rybolovu
- Společná dopravní politika
- Politika ochrany hospodářské soutěže, daňová ustanovení, sblížování právních předpisů (měly pomoci zajistit fungování společného trhu)
- Hospodářská politika (politika konjunktury, platební bilance, obchodní politika vycházející z celní unie)
- Sociální politika (financována z Evropského sociálního fondu)

Z preambule⁹ vyplývá použití příspěvku ke zmenšování rozdílů mezi úrovněmi hospodářské vyspělosti jednotlivých regionů a odstranění zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů. Tento úkol byl později v Jednotném evropském aktu z roku 1986 přesunut do politiky hospodářské a sociální soudržnosti, která tedy fakticky nevznikla Smlouvou o EHS. K financování aktivit v této oblasti byla Smlouvou o EHS určena Evropská investiční banka.

KÖNIG a kol.¹⁰ rovněž upozorňují na skutečnost, že s přenesením rozhodovacích pravomocí muselo dojít i k přesunům finančních prostředků spojených s jejich realizací. Základním příjmem společného rozpočtu se staly příspěvky členských států podle velikosti každé z členských zemí. Nejvíce - po 28 % celkové velikosti rozpočtu přispívaly Německo, Francie a Itálie, 7,9 % přispívaly Nizozemsko a Belgie a nejméně – tj. 0,2 % Lucembursko. Zvláštní fondy ESF a EIB byly financovány odděleně od rozpočtu EHS. Charakter příjmů rozpočtu EHS byl ve srovnání s běžnými příjmy národních rozpočtů neobvyklý: jednalo se o příspěvkové financování, nikoli financování založené na daních (např. daně z příjmu fyzických a právnických osob, spotřební daně apod.). Členské státy si tohoto handicapu byly vědomy a do Smlouvy vložily formulaci, která Komisi zavazovala k prozkoumání podmínek, za kterých by se mohl příspěvkový systém nahradit systémem vlastních zdrojů, který by Společenství učinil nezávislým na přesunech příspěvků z členských států. Již ve Smlouvě EHS se hovoří o možnosti, že by roli vlastních zdrojů mohly plnit cla vybíraná na vnějších hranicích Společenství při dovozu průmyslového zboží podléhajícího společnému

⁹ úvodní (obvykle slavnostní) část dokumentu, předmluva

¹⁰ KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 1. vyd. Brno : Barrister&Principal:společnost pro odbornou literaturu, 2006. 39 s.

celnímu sazebníku. Vzhledem k tomu, že celní unie byla dokončena v roce 1968, systém vlastních zdrojů začal platit až od počátku sedmdesátých let.

KÖNIG a kol.¹¹ uvádějí i další motivy vedoucí v důsledku rozvinutého průběhu integračního procesu k vytvoření Evropské soudružnosti – jsou to:

- sociální politika a vyrovnání životních úrovní
- ochrana životního prostředí a důraz na jeho udržitelný rozvoj
- zahraniční a bezpečnostní politika
- oblast justice a vnitra (společné postupy při řešení problematiky hrozby terorismu, obchodu s lidmi a drogami atp.)

1.2 Evropská unie (EU)

Evropská unie je charakterizována jako politická a ekonomická unie, kterou od posledního rozšíření v roce 2007 tvoří 27 členských států s celkem 496 miliony obyvatel (tedy přibližně 7,5 % světové populace).

Mezi základní principy Evropské unie patří přenesení některých pravomocí národních států na Evropská společenství. EU má však pouze ty pravomoci, které jí byly svěřeny jednotlivými členskými státy, proto nelze tedy hovořit o EU jako o federaci. Její způsob rozhodování je ve světovém měřítku unikátní, proto je Evropská unie považována za státní uspořádání *sui generis* (= svého druhu, mající svérázný charakter).¹²

Reklamovaným cílem EU je vytvoření společného trhu a hospodářské a měnové unie, podpora rozvoje a růstu hospodářství, zaměstnanosti, konkurenceschopnosti a zlepšování životní úrovně a kvality životního prostředí. K zabezpečení těchto cílů slouží čtyři základní svobody vnitřního trhu: volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu, a dále společné politiky Evropské politiky například v oblastech hospodářské soutěže, měnové unie, společné obchodní politiky a zemědělství.

¹¹ KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 1. vyd. Brno : Barrister&Principal:společnost pro odbornou literaturu, 2006. 43s.

¹² FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská Unie*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie kultury, 2003. 743 s.

1.2.1 Vytvoření Evropské unie – Maastrichtská smlouva, Smlouva z Nice

Ve svých publikacích uvádí DUŠEK¹³ a další autoři, jako např. KÖNIG a kol.¹⁴, počátek zavedení pojmu „Evropská unie“ na zasedání Evropské rady v Maastrichtu ve dnech 9. a 10. prosince 1991 přijetím Maastrichtské smlouvy, která je přesně řečeno dvojicí smluv – Smlouvy o Evropské unii (SEU) a Smlouvy o založení Evropského společenství (SES), které nahradilo dosavadní Evropská společenství. Smlouva o EU byla dokončena a podepsána ministry zahraničí a financí členských států Společenství dne 7. února 1992, Evropským parlamentem byla schválena 7. dubna 1992 a vstoupila v platnost po ratifikaci v členských státech 1. listopadu 1993.

DUŠEK¹⁵ zdůrazňuje, že vytvoření Evropské unie mělo ukázat touhu členských států po Evropě, která bude více než jen pouhým hospodářským společenstvím a rovněž naději, že nakonec přeroste v politickou unii. Smlouva upevňuje Evropské společenství založené Římskými smlouvami a zavádí rodící se společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a spolupráci institucí v oblasti justice a vnitřních věcí. Členské státy touto smlouvou přijaly rozhodnutí o vybudování Hospodářské a měnové unie podle Delonovy zprávy. Smlouva nově zavádí občanství Evropské unie jako cestu k politickému sjednocení občanů Evropy s jistým náznakem federalistického konceptu. Každý občan členského státu získal občanství EU. Toto občanství zaručuje aktivní a pasivní volební právo v místních volbách a ve volbách do Evropského parlamentu, zajišťuje rovnoprávnou konzulární ochranu všem občanům u diplomatického úřadu kteréhokoliv členského státu, petiční právo k Evropskému parlamentu a ochranu práv u ombudsmana.

Evropská unie je tak uskupením, které jednak zastřešuje vše, co dosud bylo na poli evropské integrace vytvořeno, tzn. všechna tři Společenství se všemi oblastmi spolupráce, které do té doby existovaly. Nově pak přibyla Společná zahraniční a bezpečnostní politika (SZBP) a Spolupráce v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí (SSVV) navazující na Schengenskou dohodu ve věci přistěhovalců, víz a azylu.

¹³ DUŠEK, Jiří. *Historie a organizace EU*. 1. vyd. České Budějovice : [s.n.], 2007. 55-57 s.

¹⁴ KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 1. vyd. Brno : Barrister&Principal:společnost pro odbornou literaturu, 2006. 60-68s.

¹⁵ DUŠEK, Jiří. *Historie a organizace EU*. 1. vyd. České Budějovice : [s.n.], 2007. 55-57 s.

Politika EU je označována jako „**Tři pilíře EU**“¹⁶ vžil se i název „**Maastrichtský chrám EU**“¹⁷

Dne 7. až 9. prosince 2000 byla završena mezivládní konference vyhlášením Charty základních práv Evropské unie a schválením dohody o Smlouvě z Nice. Z četných dalších autorů uvádí například DUŠEK¹⁸ že Charta zahrnuje základní občanská, politická, ekonomická, sociální a další práva. V návaznosti na zasedání Evropské rady v Nice byla následně dne 26. února 2001 slavnostně podepsána Smlouva z Nice, jako nová smlouva, která reviduje Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství. Tímto dnem byl zahájen ratifikační proces této nové smlouvy ve všech členských zemích.

Smlouva z Nice vedle dalšího například upravila činnost institucí zejména s ohledem na připravované rozšíření a připravila rozdělení mandátů v Evropském parlamentu, váhu hlasů jednotlivých států pro hlasování kvalifikovanou většinou v Radě, počty členů výborů a související záležitosti pro předpokládaných 27 členských států.

Smlouva z Nice je aktuální a platný dokument i v současné době.

1.2.2 Působnost EU

Působnost EU je rozdělena do tří základních pilířů, které jsou také někdy nazývány „**Maastrichtským chrámem**“.

Jednotlivé pilíře se charakterizují takto:¹⁹

- První pilíř tvoří Evropské společenství a instituce ustavené zakládajícími Smlouvami – Komise, parlament, Rada a Soudní dvůr. Patří sem dosavadní hospodářská spolupráce s cílem vybudování hospodářské a měnové unie ve Společenství.
- V druhém pilíři je nově obsažena rodící se Společná zahraniční a bezpečnostní politika.

¹⁶ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská Unie*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 125 s.

¹⁷ Příloha č. 7

¹⁸ DUŠEK, Jiří. *Historie a organizace EU*. 1. vyd. České Budějovice : [s.n.], 2007. 75-78 s.

¹⁹ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská Unie*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 128 s.

- Třetí pilíř zavádí spolupráci v oblasti justice (tj. policejní a soudní spolupráce v trestních věcech) a vnitřních věcí.

DUŠEK²⁰ dále uvádí, že součástí nové smlouvy je institucionální reforma. Je prosazeno uplatňování principu subsidiarity, které znamená respektování identity členských států („rozhodování o evropských záležitostech co nejbližší občanům“), a to i zpětně pro dosud přijaté právní akty Společenství. Nově je zavedena procedura spolurozhodování, kterou se Evropský parlament stává součástí procesu přijímání legislativních aktů, a to i s právem veta v některých smlouvou stanovených případech. Smlouva rovněž deklaruje potřebu vytvořit jednotný evropský volební systém a posiluje vliv politických stran na evropské úrovni.

Autoři, jako např. CIHELKOVÁ²¹, FALTUS a PRŮCHA²² uvádějí, že zavedení eura je nesmírně důležitý politický krok, který je nejzřetelnějším znamením Evropské unie viditelně symbolizující příslušnost k jednotnému kontinentu. Pro „obyčejného“ občana pak rozhodně představuje nejmarkantnější změnu vyplývající z Maastrichtské smlouvy jako plán vzniku hospodářské a měnové unie a zavedení eura. Smlouva požaduje, aby od 1. ledna 1999 se mohl k unii připojit kandidátský stát pouze při splnění předpokladu, že dodržuje konvergenční kritéria nezbytná pro stabilitu eura.

1.2.3 Cíle a poslání Evropské unie :

Cíle dnešního Evropského společenství mají svůj základ ve Smlouvě o založení Evropského hospodářského společenství ze dne 25. března 1957 (tzv. Římská smlouva) a zakládací smlouvě – Smlouvě o Evropské unii ze dne 7. února 1992 (tzv. Maastrichtská smlouva).

Unie si stanovila tyto cíle:²³
podporovat vyvážený a trvale udržitelný hospodářský a sociální pokrok, zejména vytvořením prostoru bez vnitřních hranic, posilováním hospodářské a

- sociální soudržnosti a zavedením hospodářské a měnové unie s jednotnou měnou,

²⁰ DUŠEK, Jiří. *Historie a organizace EU*. 1. vyd. České Budějovice : [s.n.], 2007. 56 s.

²¹ CIHELKOVÁ, Eva. *Vnější ekonomické vztahy EU*. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2003. 709 s.

²² FALTUS, Jozef, PRŮCHA, Václav. *Všeobecné hospodářské dějiny 19. a 20. století*. 1. vyd. Praha : Vysoká škola ekonomická, 2003. 194 s.

²³ KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 1. vyd. Brno : Barrister&Principal:společnost pro odbornou literaturu, 2006. 119s.

- potvrzovat svou identitu na mezinárodní scéně, zejména prováděním společné zahraniční a bezpečnostní politiky včetně budoucího vymezení společné obranné politiky, která by v určitém okamžiku mohla vést ke společné obraně,
- upevňovat ochranu práva zájmů státních příslušníků svých členských států zavedením občanství Unie,
- rozvíjet úzkou spolupráci v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí.

Posláním Společenství je vytvořením společného trhu a hospodářské a měnové unie a prováděním společných politik podporovat harmonický a vyvážený rozvoj hospodářských činností ve Společenství, trvalý a neinflační růst respektující životní prostředí, vysoký stupeň konvergence hospodářské výkonnosti, vysokou úroveň zaměstnanosti a sociální ochrany, zvyšování životní úrovně a kvality života, hospodářskou a sociální soudržnost a solidaritu mezi členskými státy.

Z cílů a posláních Evropské unie je zřejmé, že rozšíření záběru činností EU nespočívalo jen ve vytvoření druhého a třetího pilíře. Kvalitativní a kvantitativní posun nastal také v prvním pilíři. Zcela zásadní bylo zakotvení volného pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu napříč celou Evropskou unií, což našlo odezvu a reálné naplnění ve spuštění jednotného vnitřního trhu od 1. ledna 1993.²⁴

Byly stanoveny nové oblasti spolupráce mezi členskými státy EU:

- Průmyslová politika,
- Transevropské sítě,
- Veřejné zdraví,
- Ochrana spotřebitele,
- Všeobecné a odborné vzdělávání a mládež,
- Kultura,
- Rozvojová spolupráce,
- Společná zahraniční a bezpečnostní politika (podstatně rozšiřující evropskou spolupráci v oblasti zahraniční politiky zmíněnou v JEA),
- Spolupráce v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí postavená na koordinaci vízové, přistěhovalecké a azylové politiky a spolupráci soudů.

²⁴ HAD, Miloslav, URBAN, Luděk. *Evropská Společenství : První pilíř EU*. 2. rozš. vyd. Praha : [s.n.], 2000. 50 s.

Smlouva o EU dále výrazně rozpracovala především budování hospodářské a měnové unie a navrhla přesný scénář přechodu k jednotné měně.

Byly zřízeny nové instituce:

- Účetní dvůr provádějící kontrolu účetnictví a
- Výbor regionů, což je poradní orgán tvořený zástupci regionálních a samosprávných celků.

Vytvoření Výboru regionů bylo odrazem rostoucí důležitosti politiky hospodářské a sociální soudržnosti, obecně nazývané jako regionální a strukturální politika.²⁵ Smlouva o EU posílila pozici Parlamentu tím, že zavedla spolurozhodovací proceduru. Při ní už Parlament nemůže být Radou přehlasován ani jednomyslně. Nelze tedy vydat legislativu, na níž by se Rada s Parlamentem neshodla.

Poprvé se ve Smlouvě o EU objevily dva nové pojmy:

- zavedení občanství Unie a
- zásada subsidiarity.

Definice zásady subsidiarity je podle smlouvy následující:

*"Společenství jedná v mezích pravomocí svěřených mu touto smlouvou a cílů v ní stanovených. V oblastech, které nespádají do jeho výlučné pravomoci, vyvíjí v souladu se zásadou subsidiarity Společenství činnost pouze tehdy a do té míry, pokud sledovaných cílů nemůže být dosaženo uspokojivě na úrovni členských států, a proto, z důvodu je jich rozsahu či účinků, jich může být lépe dosaženo na úrovni Společenství. Činnost Společenství nepřekročí rámec toho, co je nezbytné pro dosažení cílů této smlouvy."*²⁶

Z výše uvedeného vyplývá, že instituce ES mohou a musí rozhodovat v těch případech, kdy je to ve smlouvě jasně uvedeno. Pokud to u některých oblastí takto jednoznačně smlouva neuvádí, má se rozhodnutí provést na té úrovni (místní, národní, celoevropské), na které je to nejvýhodnější (ať už co do finančních nákladů nebo časové náročnosti). To má na mysli preambule, když říká, že rozhodnutí jsou přijímána co nejbližše občanům v souladu se zásadou subsidiarity. Zásada subsidiarity proto zajišťuje, že na sebe evropské instituce nebudou přebírat veškerá rozhodnutí. A naopak tam, kde

²⁵ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská Unie*. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 319 s.

²⁶ HAD, Miloslav, URBAN, Luděk. *Evropská společenství : První pilíř EU*. 2. rozš. vyd. Praha : [s.n.], 2000. 45 s.

by se něčeho jen zdlouhavě a obtížně dosahovalo na národní úrovni, je pravomoc přenesena na evropské instituce.

Oblasti spolupráce evropských států se v průběhu trvání integrace značně rozšířily. Tato skutečnost našla svůj odraz i v přejmenování EHS na Evropské společenství. Již není řešena pouze problematika hospodářské spolupráce, ale též oblast vědy a výzkumu, ochrana spotřebitele, ochrana životního prostředí, spolupráce na kulturním poli.

Součástí Smlouvy o EU měla být původně i Sociální charta. Tento dokument upravoval

- volný pohyb pracovních sil (uznávání kvalifikací, odstranění různých forem diskriminace),
- sociální soudržnost (boj proti chudobě, podpora handicapovaných osob),
- podporu zaměstnanosti a vzdělávání (sladění podmínek mateřských a rodičovských dovolených, vzdělávací programy),
- opatření ke zlepšení podmínek na pracovišti (bezpečnost práce, krátkodobé pracovní kontrakty, náležitosti pracovních smluv),
- podporu sociálního dialogu na nadnárodní úrovni,
- statut evropské společnosti,
- garantování základních sociálních práv.

*Spojené království s Margaret Thatcherovou v čele tento "euro socialismus" odmítalo. Britské premiérce především vadilo, že se v otázkách ošetřených Sociální chartou mělo rozhodovat kvalifikovanou většinou. Spojenému království tak hrozilo, že může být pravidelně přehlasována a že se v sociální politice bude muset přizpůsobit představám jiných států. Nakonec se našlo kompromisní řešení: Sociální charta nebyla do smlouvy začleněna přímo, ale ve formě protokolu, který poskytoval Spojenému království výjimku.*²⁷

Začlenění do smluv se tak tento protokol dočkal až v Amsterodamské smlouvě poté, co se ve Spojeném království dostala k moci levice a Sociální chartu odsouhlasila. Smlouva o EU navrhovala též konkrétní postupy k zavedení jednotné měny, přípravy na její zavedení ale započaly již podstatně dříve. Těchto příprav se nicméně neúčastnila

²⁷ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Rozšiřování ES/EU*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita: Mezinárodní politický ústav1, 2001. 193 s.

britská libra, kterou vláda Spojeného království nechtěla v zájmu uchování si co největší samostatnosti v měnové politice (a také z důvodu nízké důvěry v evropský plán zavedení společné měny) výrazněji vázat na ostatní evropské měny.

Problémovou zemí však z pohledu ratifikace nebylo pouze Spojené království. Po dánském referendu zamítajícím Maastrichtskou smlouvu následovaly její úpravy ve vztahu k dánským problematickým záležitostem. Teprve poté byla v Dánsku Smlouva o EU přijata a mohla oficiálně vstoupit v platnost.

1.2.4 Instituce ES

Ponechání suverenity na úrovni členských států je jedním z důkazů, že Evropská unie není federací. V zakládajících smlouvách státy přesto vymezené části své suverenity přenášejí na nadnárodní úroveň (státy euro zóny dnes aplikují evropskou měnovou politiku a používají společnou měnu euro), v ostatních oblastech alespoň koordinují svoji činnost (společná zahraniční a bezpečnostní politika). Důvodem pro tuto činnost je snaha získat vliv na světové dění a schopnost ovlivňovat světové události v míře, které by žádný z nich sám nemohl dosáhnout. Přenesení či sdružení suverenity znamená v praxi delegaci smluvně vymezených rozhodovacích pravomocí na evropské instituce. Existují tři hlavní rozhodovací instituce:

- **Evropský parlament, který zastupuje občany EU a také je občany přímo volen;**
- **Rada EU, která zastupuje jednotlivé členské státy;**
- **Evropská komise, která zastupuje Evropskou unii jako celek.**

Tento "institucionální trojúhelník"²⁸ vytváří spolu se Soudním dvorem právo platné v celé EU sloužící k naplňování politik ES/EU. Pro úspěšné fungování EU je nutná úzká spolupráce a důvěra těchto institucí, jak vyplývá z konsolidované Smlouvy o založení Evropských společenství. Pravidla pro rozhodování a postupy řízení, která musí tyto instituce dodržovat, jsou uvedena v zakládajících smlouvách. V nich členské státy definují, jak a v kterých otázkách má EU právo a povinnost konat.

Při vytváření a úpravách smluv mají státy přímou kontrolu nad fungováním Unie, neboť zakládající a na ně navazující smlouvy musí být jednohlasně odsouhlaseny členskými státy - jejich prezidenty či ministerskými předsedy, a ratifikovány národními parlamenty. V zásadě platí iniciační role Komise, která je jedinou institucí, která může začít legislativní proces navrhování nové legislativy. Přijetí těchto návrhů ovšem náleží

²⁸ DUŠEK, Jiří. *Historie a organizace EU*. 1. vyd. České Budějovice : [s.n.], 2007. 120-148 s.

Parlamentu a Radě. Pouze účinnou spoluprací všech tří institucí vznikne nová legislativa ES.

Smlouva o Evropské unii (SEU) obsahuje vysvětlení o využívání stejných institucí, které působí v rámci pilíře prvního. Instituce ovládající druhý a třetí pilíř jsou především Rada EU (se specifickým postavením Evropské rady - viz dále) a Komise. Co se však v druhém pilíři liší, je postavení jednotlivých institucí. Vzhledem k mezivládnímu rozhodování je logicky nejsilnější postavení Rady - tedy zástupců členských států. Role Komise odpovídá postavení servisního a výkonného orgánu. Parlament má nezávaznou konzultační roli. Rovněž ostatní instituce mají v rámci druhého a třetího pilíře velmi omezené pravomoci - např. soudní přezkum Soudním dvorem je velmi omezený. Právě tato omezení zřetelně ukazují rozdíl mezi rozhodováním nadnárodním a mezivládním. V druhém a třetím pilíři jsou zájmy členských států zastoupeny podstatně silněji.

Druhým podstatným rozdílem je objem pravomocí a působností vymezených na první - komunitární - pilíř ve srovnání s ostatními dvěma. Objem otázek rozhodovaných v prvním pilíři je tak řádově vyšší.

Přehled ostatních zásadních institucí EU:²⁹

- Soudní dvůr ES, Soud prvního stupně a Soud pro veřejnou službu³⁰;
- Evropský účetní dvůr;
- Evropská centrální banka;
- Evropská investiční banka;
- Evropská banka pro obnovu a rozvoj;
- Hospodářský a sociální výbor;
- Výbor regionů;
- Evropský investiční fond;

Uvádět další četné orgány, agentury a jiné specializované subjekty ES a EU by překonávalo rámec této práce (interinstitucionální orgány, decentralizované orgány EU, ombudsman, evropský inspektor ochrany údajů atp.)³¹

²⁹ KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 1. vyd. Brno : Barrister&Principal:společnost pro odbornou literaturu, 2006. 134s.

³⁰ Pozn. Evropský soudní dvůr pro lidská práva ani Mezinárodní soudní dvůr v Haagu nejsou institucí ES ani EU; první je soudem Rady Evropy, druhý je institucí Organizace spojených národů

³¹ DUŠEK, Jiří. *Historie a organizace EU*. 1. vyd. České Budějovice : [s.n.], 2007. 168-177 s.

2. HOSPODÁŘSKÁ A SOCIÁLNÍ SOUDRŽNOST

KÖNIG A KOL.³² uvádí, že problematika hospodářské a sociální soudržnosti je zaměřena na spolupráci členských států v oblasti snižování regionálních rozdílů, resp. odstraňování negativních dopadů strukturálních změn.

V tomto smyslu se vyjadřuje i DUŠEK³³ a doplňuje, že strukturální politika (nazývaná i politika regionální) je založena na principu solidarity mezi státy a regiony. Hlavním smyslem je pomoci rozvoji znevýhodněných oblastí i k zvýšení výkonnosti celého Jednotného vnitřního trhu.

Tato problematika je nově zpracována v Úředních textech EU³⁴, kde je v úvodu připomenuto, že Politika soudržnosti Evropské unie, která je od roku 1986 součástí Smluv, byla přijata s cílem snižovat rozdíly mezi úrovní rozvoje jednotlivých regionů, a posílit tak ekonomickou i sociální soudržnost. Se začleněním deseti nových států v roce 2004 a následně Bulharska s Rumunska v roce 2007 bylo nutné toto harmonizační úsilí umocnit, takže hlavní příjemci fondů byli vyzváni, aby přispěli k ekonomickému rozvoji svých nových partnerů. Celá Unie současně čelí výzvám plynoucím ze zrychlující se ekonomické restrukturalizace způsobené globalizací, z uvolnění obchodu, dopadů technologické revoluce, rozvoje ekonomiky postavené na znalostech, stárnoucí populace a nárůstu přistěhovalectví.

2.1. Vymezení pojmu „strukturální“

V kontextu hospodářské politiky označuje pojem struktura ekonomiky³⁵ podíl jednotlivých odvětví (zemědělství, průmyslu a služeb) na tvorbě celkové produkce a také podíl zaměstnanosti v jednotlivých sektorech na zaměstnanosti celkové. Dynamika ekonomického vývoje je pak často spojena se změnami ve struktuře národního hospodářství. Může docházet buď k útlumu celých odvětví, nebo k přesunu mezi nimi.

³² KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 1. vyd. Brno : Barrister&Principal:společnost pro odbornou literaturu, 2006. 214s.

³³ DUŠEK, Jiří. *Historie a organizace EU*. 1. vyd. České Budějovice : [s.n.], 2007. 210 s.

³⁴ *Politika soudržnosti 2007-2013 : poznámky a úřední texty*. 1. vyd. Lucemburk : úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2007. 6 s.

³⁵ KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 1. vyd. Brno : Barrister&Principal:společnost pro odbornou literaturu, 2006. 214-215s.

Procesem strukturálních změn prochází od počátku průmyslové revoluce většina vyspělých světových ekonomik. Zatím co na přelomu 19. a 20. století se jednalo o přesuny mezi sektorem zemědělství a průmyslu, v období po 2. světové válce jde především o pohyb mezi sektorem průmyslu a služeb.

Potřeba strukturální změny je důsledkem minulého ekonomického růstu a její úspěšný průběh je podmínkou pro růst budoucí (např. případ přesunů mezi zemědělstvím a průmyslem v průběhu 19. století. Uvolněná pracovní síla ze zemědělského sektoru byla okamžitě využita sektorem průmyslu a stala se jednou z hybných sil jeho rozvoje). Ne vždy se však situace vyřeší sama s využitím tržních sil.

Neustálý přesun výrobních faktorů od útlumových firem a odvětví směrem k rostoucím firmám a odvětvím je předpokladem pro efektivní alokaci zdrojů. Proces strukturálních změn, který je na makroekonomické úrovni vysoce žádoucí a potřebný, je však na mikroúrovni spojen s náklady v podobě propuštěných zaměstnanců, ztráty příjmů ve formě mezd, resp. ztrát vlastníků. V případě, že má odvětví dostávající se do útlumu vysoký podíl na celkové produkci a zaměstnanosti regionu, hovoříme o tzv. strukturální krizi.

Strukturální změny tak přináší negativní efekty především ve formě dlouhodobé nezaměstnanosti. V případě tržních pochybení pak musí do hry vstoupit stát. Mezi ekonomy i politiky ovšem neexistuje shoda o roli státu při řešení strukturálních krizí. Zastánci liberálního přístupu považují jakékoliv zásahy státu za neefektivní a škodlivé. Naopak zastánci intervencionalistického pojetí považují roli státu za nezpochybnitelnou. Reálná hospodářská politika je pak kombinací obou přístupů. Na jedné straně aktivně zasahuje a řeší problémy útlumových odvětví, resp. se snaží předcházet vzniku problémů. Na druhé straně se snaží vytvářet podmínky pro zabezpečení plného fungování tržního mechanismu a nastavení plně konkurenčního prostředí.

2.2 Typy strukturální politiky

KÖ NIG a spol.³⁶ uvádějí, že existují v podstatě dva základní typy strukturální politiky:

- Prvním typem intervence je podpora útlumových odvětví, u nichž hrozí značné propouštění zaměstnanců. V případě, že mají v daném regionu příslušná odvětví nezastupitelnou roli, může vést růst nezaměstnanosti ke

³⁶ KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 1. vyd. Brno : Barrister&Principal:společnost pro odbornou literaturu, 2006. 215-216s.

zvýšení sociálního napětí a v konečném důsledku k politické destabilizaci. Právě obavy z takového vývoje a také snaha o využití uvolněného potenciálu pracovní síly jsou často hlavní motivací pro provádění strukturální politiky. Strukturální politika je náročná z pohledu národních rozpočtových zdrojů. Tím je dána snaha o přenesení části podpory na úroveň EU.

V této oblasti se nabízí možnost využití jednoho ze základních principů evropského integračního procesu, a tím je princip solidarity. Solidarita a soudružnost Regionální politika je nástrojem finanční solidarity. Cílem je přinést hmatatelné výsledky občanům a regionům s nejnižší životní úrovní.³⁷

- Druhým typem strukturální politiky je tzv. „vybírání vítězů“. Při této strukturální strategii se vláda snaží identifikovat a následně podpořit rozvíjející se odvětví s růstovým potenciálem do budoucna. Nejčastějším nástrojem v této oblasti je podpora výzkumné a inovační činnosti. Otevírá se zde opět místo pro koordinaci na nadnárodní úrovni. Některé aktivity, jako je např. výzkum vesmíru nebo jaderné fúze, jsou natolik finančně náročné, že by s jejich prováděním měly obtíže i velké a bohaté členské státy. Mnohé oblasti působení strukturální politiky v dnešním moderním pojetí jsou však pojaty mnohem obširněji, jsou jimi například zemědělství, průmyslová nebo dopravní politika.

Prostor pro možnost provádění nadnárodní regionální politiky vytvářen rozdílnou úrovní ekonomické vyspělosti států a regionů v EU. V této souvislosti uvádí KÖNIG A KOL.³⁸, že problematika útlumu celých odvětví a podpory nových dynamických oborů je společným zájmem členských států v podstatě již od samého počátku integračního procesu. Právě taková forma spolupráce je typickým příkladem prakticky uplatňované strukturální politiky. KÖNIG A KOL.³⁹ však zároveň podotýkají, že politika hospodářské a sociální soudržnosti nestála v počátku v centru zájmu členských států a v Římských smlouvách ještě nebyla explicitně definována. Důvod vidí v nepodstatnosti ekonomických a sociálních rozdílů mezi zakládajícími zeměmi. Přesto však, dle zmíněných autorů, zúčastněné země k řešení strukturálních problémů přispívaly, a to prostřednictvím aktivit uvnitř ESUO, využíváním Evropského

³⁷ *Evropa : činnosti evropské unie* [online]. 2008 , 03.2008 [cit. 2009-03-15]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/pol/reg/overview_cs.htm>.

³⁸ KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 1. vyd. Brno : Barrister&Principal:společnost pro odbornou literaturu, 2006. 217s.

³⁹ KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 1. vyd. Brno : Barrister&Principal:společnost pro odbornou literaturu, 2006. 217s.

sociálního fondu, který měl jako jeden z cílů podporu nezaměstnaných v odvětví těžby uhlí a zpracování oceli.

2.3 Historie rozvoje politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU

2.3.1 Zdůvodnění potřeby regionální spolupráce

KÖNIG A KOL.⁴⁰ uvádějí, že jedním z důsledků fungování tržního mechanismu na jedné straně a rozdílných podmínek daných historickým vývojem, geografickou polohou nebo klimatem na straně druhé je nestejně hospodářské a sociální postavení regionů. Některé regiony tak mají příznivější podmínky pro rozvoj než jiné. To v konečném důsledku vede k znevýhodnění některých regionů a k jejich postupnému zaostávání. Cílem národní či nadnárodní regionální politiky je pak odstranění těchto rozdílů. I tady se v důsledku rozšiřování EU o země s nižší ekonomickou úrovní problém postupně prohlubuje. Existují významné disproporce v ekonomické úrovni mezi jednotlivými státy EU-27, kandidátskými zeměmi a členy Evropské zóny volného obchodu (EZVO).

Významný úkol tedy připadá strukturální a regionální politice, jejichž pomocí se EU i jednotlivé členské státy snaží snížit především rozdíly v životní úrovni mezi regiony.⁴¹

Zakládající členské státy na počátku integračního procesu nepovažovaly regionální rozdíly za podstatné, ale prostřednictvím aktivit uvnitř ESÚO s využitím Evropského sociálního fondu přispívaly k řešení strukturálních problémů.

Jak uvádí KÖNIG A KOL.⁴² změna přístupu k zavedení regionální politiky na nadnárodní úrovni byla způsobena ekonomickou situací sedmdesátých let (první a druhá ropná krize) a následně byla vedena dvěma základními vývojovými osami, a to postupným rozšiřováním Evropského společenství a dalším prohlubováním integrace členských zemí v ekonomické i politické rovině.

⁴⁰ KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 1. vyd. Brno : Barrister&Principal:společnost pro odbornou literaturu, 2006. 216s.

⁴¹ WOKOUN, René. *Regionální a strukturální politika EU : obecná východiska, implementace a monitorování*. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2004. 3 s.

⁴² KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 1. vyd. Brno : Barrister&Principal:společnost pro odbornou literaturu, 2006. 218s.

2.3.2 Orientační přehled dosavadního vývoje regionální a strukturální politiky EU

V linii vývoje regionální a strukturální politiky EU (RP/SP) lze vysledovat základní období. Evropská unie vydává značné množství prostředků na zlepšování struktury v těch sférách a regionech členských zemí, které potřebují pomoc. Již v roce 1960 byl ustaven Evropský sociální fond s cílem přispívat k rekvalifikaci pracovní síly v postižených oblastech a čelit nezaměstnanosti mládeže. Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond byl ustaven v roce 1962 v souvislosti s financováním společné zemědělské politiky. K posílení Evropského sociálního fondu došlo v roce 1971. Zavedení společné regionální politiky EU se váže zejména na založení Evropského fondu regionálního rozvoje v roce 1975, jenž se stal nosným instrumentem pro realizaci regionální politiky.⁴³

- 1975-1988: ekonomická krize, první období koordinace regionální politiky, rozšíření o Spojené království, Irsko a Dánsko
- 1989-1993: rozšíření o Řecko, Španělsko a Portugalsko, reforma RP/SP - Delors I, budování jednotného vnitřního trhu
- 1994-1999: rozšíření o Finsko, Švédsko a Rakousko, Delors II, příprava na vznik hospodářské a měnové unie, pokračující posilování RP/SP
- 2000-2004: rozšíření o 8 zemí střední a východní Evropy, Kypr a Maltu,
- období po r. 2004: rozšíření o Bulharsko a Rumunsko; příprava kandidátských států – Chorvatsko, Makedonie a Turecko; zařazení zemí do stabilizačního a asociačního procesu – Albánie, Bosny a Hercegoviny, Srbska a Černé Hory

Regionální politika prošla určitým vývojem, přičemž se v současnosti opírá o definici uvedenou v článku 130A „Jednotného evropského aktu“⁴⁴ Jednotný evropský akt formuloval úkoly ES pro další integrační fázi.⁴⁵

⁴³ WOKOUN, René. *Regionální a strukturální politika EU : obecná východiska, implementace a monitorování*. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2004. 4s.

⁴⁴ Jednotný evropský akt (Single European Act) potřebný první rámec pro realizaci programu vnitřního trhu, podepsaný členskými zeměmi Společenství v únoru 1986 a v platnost vstoupil v červenci 1987

⁴⁵ HAD, Miloslav, URBAN, Luděk. *Evropská společenství : první pilíř EU*. 2. rozš. vyd. Praha : [s.n.], 2000. 49 s.

- **Prohlubování integrace a politika hospodářské a sociální soudržnosti**

KÖNIG A KOL.⁴⁶ poukazují na zásadní impulz pro reformu regionální a strukturální politiky a pro posílení její koordinace se stal projekt dalšího prohloubení ekonomické integrace členských zemí - plán na vznik jednotného vnitřního trhu z roku 1986. Jedním z hlavních důvodů byla obava, že ne všechny země a regiony by byly schopné využít výhody spojené se vznikem společného trhu. Mezi tyto výhody patří úplné uvolnění obchodu se zbožím. V takovém případě by mělo platit pravidlo, že země, která dokáže vyrobit určité zboží s nižšími náklady (efektivněji) než druhá, získá díky zavedení svobody volného pohybu zboží určitou výhodu. Problém ale může nastat v okamžiku nedostatečné dopravní infrastruktury. Výrobci by pak nebyli schopni dopravit dané zboží na trh rychle a při nízké ceně, což by částečně eliminovalo jejich možné komparativní výhody.

Současně existovala obava, že některá odvětví v méně rozvinutých zemích EU ztratí po dobudování společného trhu dosavadní ochranu a stanou se nekonkurenceschopné, což bude dále zvyšovat nezaměstnanost a prohlubovat rozdíly mezi úspěšnými a zaostávajícími regiony.

Cílem reformy regionální a strukturální politiky proto bylo především vytvoření podmínek pro plné využití potenciálu nově vznikajícího NT všemi členskými státy a jejich regiony.⁴⁷

Výše uvedené argumenty tedy byly hlavním důvodem, proč politika hospodářské a sociální soudržnosti byla poprvé samostatně vyčleněna v Jednotném evropském aktu z roku 1986. Další posun v oblasti RP/SP nastal v souvislosti s rozhodnutím o budování hospodářské a měnové unie v roce 1992. Vzhledem k podmínce vyplývající z pravidel společné měnové politiky (státy žádající o členství v HMU musí splnit tzv. maastrichtská kritéria) existovala obava, že státy, které se soustředí na jejich plnění, budou v této souvislosti omezovat své výdaje z národních rozpočtů, a tím na určitou dobu pozastaví například proces zlepšování kvality dopravní infrastruktury a životního prostředí. Navýšené prostředky byly proto určeny především pro země s ekonomickou úrovní nižší, než byl průměr tehdejší EU-12.

⁴⁶ KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 1. vyd. Brno : Barrister&Principal:společnost pro odbornou literaturu, 2006. 37 s.

➤ **1988: Reforma politiky hospodářské a sociální soudržnosti**

Tato sada reformních kroků předznamenala současnou podobu regionální a strukturální politiky EU. Tzv. Delorsův balíček opatření I⁴⁸ znamenal zlom v postavení politiky hospodářské a sociální soudržnosti a její váhy v rozpočtu Evropského společenství. Úloha ES byla výrazně posílena a objem prostředků určených na podporu zaostalých regionů byl zdvojnásoben. Posílení koordinační úlohy a zmocnění orgánů Společenství k provádění opatření v sociální a ekonomické oblasti se odrazilo ve vyzdvihnutí regionální a strukturální politiky na roveň ostatních sdílených politik. Regionální politika byla integrována s částí sociální a zemědělské politiky do tzv. strukturální politiky.⁴⁹ Do Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství tak přibyla hlava Hospodářská a sociální soudržnost.

➤ **Období 1989-1993**

Návrh Evropské komise, tzv. Delorsův balíček II, přinesl zdvojnásobení zdrojů strukturálních fondů pro období 1989-1993. Dalším výrazným faktorem, který přispěl k posílení regionální a strukturální politiky EU, byl podpis Smlouvy o založení Evropské unie, jejíž součástí byl i plán na přechod k hospodářské a měnové unii. Revize zakládajících smluv zakotvila závazek Unie přispívat vhodnými nástroji k omezení socioekonomické nerovnováhy mezi členskými zeměmi a jejich regiony.

Smlouva přinesla změny a doplnění nástrojů evropské regionální politiky. Ke třem dosud používaným strukturálním fondům (ESF, ERDF, EAGGF - sekce orientační) přibýly nové nástroje podpory soudržnosti, a to Finanční nástroj pro orientaci rybolovu (FIFG), Evropský investiční fond a Fond soudržnosti (FS).

Doplněná Smlouva o založení Evropského společenství řadí podporu vyváženého rozvoje hospodářských aktivit, snahu o dosažení hospodářské a sociální soudržnosti a solidaritu mezi členskými zeměmi mezi hlavními úkoly Unie. Tyto teze uvedené v primární legislativě a nově navržené mechanismy rozhodování, jejichž změnu přinesla Smlouva z Nice⁵⁰ byly odrazem pro jednání o budoucí podobě politiky hospodářské a sociální soudržnosti na úrovni Evropské unie.

⁴⁷ KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 1. vyd. Brno : Barrister&Principal:společnost pro odbornou literaturu, 2006. 219 s.

⁴⁸ Soubor reform, předložený v roce 1987 Komisí ES. Návrhy se týkaly reform finančního systému ES, omezení agrárních výdajů, zvýšení strukturálního fondu ES a zavedení nových pravidel rozpočtového hospodaření. Navrhované reformy byly základem pro rozhodnutí Evropské rady na jejím zasedání v Bruselu v únoru 1988 a tvořily společně s Aktem o jednotné Evropě důležitý předpoklad pro realizaci vnitřního trhu.

⁴⁹ WOKOUN, René. *Regionální a strukturální politika EU : obecná východiska, implementace a monitorování*. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2004. 4 s.

➤ **Období 2000-2006**

Pro programovací období 2000-2006 byla podoba politiky hospodářské a sociální soudržnosti rozpracována v dokumentu Agenda 2000, která se stala akčním programem přijatým Evropskou komisí 15. července 1997. Agenda 2000 je oficiální odpovědí na požadavky vyslovené na zasedání Evropské rady v Madridu v prosinci 1995, tj. představuje všeobecný dokument o rozšíření a o reformě společných politik a zprávu o budoucím finančním rámci Unie po 31. prosinci 1999. Agenda 2000 se dotýká všech otázek, kterým Unie čelí na počátku 21. století. Součástí dokumentu jsou posudky Evropské komise na země, které se ucházejí o členství v Unii a kapitola o strukturálních fondech a fondu soudružnosti. Komise navrhla, aby na pomoc méně rozvinutým oblastem a ekonomicky postiženým sociálním skupinám bylo vyčleněno jako doposud 0,46% HDP Unie. To představuje pro období 2000-2006 celkovou částku 275 mld.⁵¹ Toto období regionální a strukturální politiky je charakteristické především snahou po větší efektivnosti využívání finančních prostředků. V rámci této snahy po maximální efektivnosti vynakládaných prostředků bylo přijato i snížení počtu cílů realizovaných v rámci regionální a strukturální politiky.⁵²

Agenda 2000 má tři části:

- První projednává otázku vnitřních mechanismů Unie, zejména reformu společné zemědělské politiky a politiky sociální a hospodářské soudržnosti. Obsahuje také doporučení, jak nejlépe čelit výzvě rozšíření a navrhuje sestavení nové finanční perspektivy na období 2000 - 2006.
- Druhá navrhuje zesílenou předvstupní strategii, zahrnující dva nové prvky: přístupové partnerství a rozšířenou účast kandidátských zemí v programech Společenství a vytvoření mechanismu pro uplatňování *acquis* Společenství.
- Třetí část představuje studii o vlivu rozšíření na politiky Evropské unie.

Tyto priority byly podepřeny fakty ve dvaceti legislativních návrzích podaných Evropskou komisí v roce 1998. Na zasedání Evropské rady v Berlíně roku 1999 bylo dosaženo všeobecné shody na tomto legislativním balíku a všechna opatření byla přijata v témže roce.⁵³

⁵⁰ Více pod bodem 1.2.1 – str. 10 této práce

⁵¹ HAD, Miloslav, URBAN, Luděk. *Evropská Společenství : První pilíř EU*. 2. rozšířené vyd. Praha : [s.n.], 2000. 79 s.

⁵² WOKOUN, René. *Regionální a strukturální politika EU : obecná východiska, implementace a monitorování*. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2004. 4 s.

⁵³ *BusinessInfo : oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 1997-2009, 28.01.2003 [cit. 2009-01-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/a/agenda-2000/1000693/5176/>>.

Na období 2000 až 2006 pokrývaly čtyři úzce propojené oblasti:

- reformu společné zemědělské politiky;
- reformu strukturální politiky;
- předvstupní instrumenty;
- finanční perspektiv

➤ **Období 2007-2013**

Z vyjádření evropské komisařky Danuty Hübner⁵⁴ vyplývá, že ...*“pro toto období byla přijata významná opatření k racionalizaci legislativy a zjednodušení pravidel řízení programů soudržnosti, takže fungování politiky soudržnosti získá na jednoduchosti a efektivnosti. Mezi těmito opatřeními citujeme snížení počtu finančních nástrojů z šesti na tři, zavedení nové zásady „proporcionality“, která zajistí zmírnění administrativní zátěže, nahrazení pravidel Společenství pravidly národní způsobilosti, a výzva členským státům a regionům k posílení transparentnosti a komunikace.*

Tři iniciativy, které společně zavedla Evropská komise a Evropská investiční banka spolu s dalšími finančními institucemi, rovněž pomohou členským zemím a regionům ke zdravému a efektivnímu řízení fondů a lepšímu využívání nástroje finančního inženýrství. Konkrétně pak Jaspers pomůže členským zemím a regionům připravit velké projekty, Jeremie posílí přístup k financování rozvoje malých a středních podniků a Jessica podpoří trvalé investice v městských oblastech.

Nové předpisy představují soudržný rámec, umožňující politice soudržnosti dál přinášet konkrétní výsledky. Členské země, Evropský parlament a Komise intenzivně pracovaly na vytváření tohoto pevného rámce, kterému se dostane investiční podpory ve výši 50 miliard EUR za rok. O tento společný referenční rámec se budeme opírat, když se těchto zdrojů budeme snažit co nejlépe využít při vytváření nové budoucnosti pro naše občany.“...

V úředním textu POLITIKA SOUDRŽNOSTI 2007-2013⁵⁵ je poukázáno na skutečnost, že v tomto období celá Unie současně čelí výzvám plynoucím ze zrychlující se ekonomické restrukturalizace způsobené globalizací, z uvolnění obchodu, dopadů technologické revoluce, rozvoje ekonomiky postavené na znalostech, stárnoucí

⁵⁴ *Politika soudržnosti 2007-2013 : poznámky a úřední texty*. 1. vyd. Lucemburk : úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2007. 3 s.

⁵⁵ *Politika soudržnosti 2007-2013 : poznámky a úřední texty*. 1. vyd. Lucemburk : úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2007. 6 s.

populace a nárůstu přistěhovalectví. Aby bylo možné na tyto výzvy reagovat, ukázalo se nutné přijmout nový legislativní mechanismus. Nový legislativní mechanismus pro období 2007–2013 je složen z následujících třech součástí⁵⁶:

• **Obecné nařízení.** Stanovuje společná pravidla pro:

- **Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR),**
- **Evropský sociální fond (ESF) a**
- **Fond soudržnosti (nazýván jako Kohezní fond)**

Toto nařízení je založeno na zásadě řízení sdíleného Unií, členskými státy i regiony a stanoví jak nový postup programování, tak nové normy pro finanční řízení, kontrolu a hodnocení projektů.

- **Politika soudržnosti** je nově strukturována kolem tří nových prioritních cílů: konvergence, regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a evropská územní spolupráce.

• **Nařízení pro každý ze zdrojů financování** [EFRR, ESF, Fond soudržnosti a nástroj předvstupní pomoci (IAP)(3)].

• **Zcela nové nařízení zavádějící přeshraniční orgán** pověřený prováděním programů spolupráce.

2.4 Strukturální politika a vymezení pojmu region

DUŠEK⁵⁷ i KÖNIG a KOL.⁵⁸ upozorňují na skutečnost, že strukturální politika se řídí svými pravidly a principy. Problematika strukturální politiky je umocněna skutečností, že každý členský stát má rozdílné územně správní členění, dané především historickým vývojem. Jestliže ale má být podpora poskytována na nadnárodní úrovni, musí být splněno několik základních podmínek: musí existovat srovnatelná struktura regionů podle předem dané metodiky; musí být rozhodnuto, na kterou úroveň bude zaměřena podpora nadnárodního celku a na kterou bude směřována podpora národní; musí existovat sada srovnatelných ukazatelů, kterými lze identifikovat problémový region napříč všemi členskými státy.

⁵⁶ *Detaily provádění těchto nařízení jsou uvedeny ve zvláštním nařízení Komise, které je uveřejněno v Úředním věstníku: nařízení (ES) č. 1828/2006, Úř. věst. L 371 ze dne 27.12.2006. <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2006:371:SOM:CS:HTML>*

⁵⁷ DUŠEK, Jiří. *Historie a organizace eu*. 1. vyd. České Budějovice : [s.n.], 2007. 210 s.

⁵⁸ KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 1. vyd. Brno : Barrister&Principal:společnost pro odbornou literaturu, 2006. 222s.

DUŠEK⁵⁹ i KÖNIG A KOL.⁶⁰ se shodují a vzájemně doplňují při poukázání na prioritní potřebu vymezení metodiky ujednoceného a srovnatelného pohledu na jednotlivé regiony. K tomu došlo zavedením statistických nomenklaturních jednotek územního členění, tzv. NUTS⁶¹ (Nomenclature des unités territoriales statistiques). Až do období tzv. "Delorových balíčků" docházelo k rozdělování prostředků bez předem vytvořeného systému. V souvislosti s nárůstem počtu problémových regionů v důsledku procesu rozšiřování EU a s ohledem na požadavky efektivního využití přidělených finančních prostředků bylo nutné celý proces identifikace problémového regionu na celounijní úrovni formalizovat. Evropská komise proto požádala Evropský statistický úřad (Eurostat) o návrh metodiky zvláštního územního členění pro účely realizace RPISP. Nutnost zavedení statistické územní klasifikace byla dána historickými odlišnostmi ve správním členění jednotlivých členských zemí, a tím i obtížnou srovnatelností z hlediska velikosti a počtu obyvatel pro potřeby rozhodování o alokaci prostředků. Systém územního členění byl navržen Eurostatem ve spolupráci se statistickými úřady jednotlivých členských zemí.

Vzhledem ke zmíněným odlišnostem ve správním uspořádání členských zemí nebylo možné vytvořit všechny požadované úrovně NUTS v rámci stávajících správních struktur. Struktura územně-správního členění, která na úrovni členských zemí existovala, byla proto doplněna zavedením "umělých" statistických jednotek na té úrovni, která v dané zemi nebyla tvořena přirozenými správními stupni.

Po diskusi byla navržena skladebná struktura, kde nejnižší jednotku NUTS 5 tvoří obce. Nejvyšší úroveň NUTS 1 pak odpovídá celému členskému státu nebo je územní jednotkou velkých oblastí členského státu.

Systém NUTS slouží jako územní referenční rámec pro sběr dat, rozvoj a harmonizaci regionální statistiky na úrovni Společenství. Vedle ustanovení velikostně srovnatelných jednotek umožňuje členění NUTS provádět analýzy na několika úrovních.

⁵⁹ DUŠEK, Jiří. *Historie a organizace eu*. 1. vyd. České Budějovice : [s.n.], 2007. 211 s.

⁶⁰ KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 1. vyd. Brno : Barrister&Principal:společnost pro odbornou literaturu, 2006. 226s.

⁶¹ **NUTS** neboli **Nomenklatura územních statistických jednotek**, ([zkratka z francouzského Nomenclature des Unites Territoriales Statistique](#), nebo [anglického Nomenclature of Units for Territorial Statistics](#)) jsou územní celky vytvořené pro [statistické](#) účely

Bruselská konference o regionálních ekonomikách z roku 1961 potvrdila, že obdoba úrovně NUTS 2 (základní regiony) je v rámci členských zemí nejvíce používanou úrovní pro aplikaci regionálních politik. Toto zjištění přineslo shodu o ustavení úrovně NUTS 2 jako základní jednotky pro analýzu regionální problematiky na národní úrovni.

NUTS 1 naproti tomu slouží jako jednotka pro analýzu problematiky z pohledu Společenství (důsledky zavedení celní unie, příp. vnitřního trhu). Regiony úrovně NUTS 3 jsou z pohledu Společenství příliš malé co do velikosti a komplexní ekonomickou analýzu u nich lze provádět pouze obtížně. Slouží proto pro přesnější zaměření podpory nebo pro provádění zvláštních analýz. ČR byla jednou ze zemí, která byla nucena pro účely politiky hospodářské a sociální soudržnosti jednu "umělou" úroveň doplnit. Jedná se o jednotku NUTS 2, která je z pohledu směřování finanční podpory z rozpočtu EU nejpodstatnější. České kraje tak, jak byly ustaveny, byly příliš malé, aby splnily požadavky kladené metodikou Eurostatu.

Ustavením struktury NUTS ve všech členských státech podle jednotné metodiky Eurostatu byla zajištěna srovnatelnost regionů. Současně bylo dosaženo i shody o tom, které úrovně NUTS budou určující pro rozdělení finanční podpory z rozpočtu EU a z rozpočtů národních. Tyto prostředky jsou i přes postupné navýšení omezené a nemohou být rozdělovány plošně. Proto se členské státy musely dohodnout na typech problémových regionů s nárokem na podporu a také na tom, jaké ukazatele umožní tyto problémové regiony identifikovat. Shoda nastala u čtyř typů regionů, jejichž charakteristika je následující: strukturálně postižené regiony, v nichž se soustřeďují negativní projevy strukturálních změn, dochází k útlumu odvětví a výroby a k růstu nezaměstnanosti; hospodářsky slabé regiony vykazují podstatně nižší úroveň ekonomického rozvoje, než je průměr EU; venkovské regiony charakterizované nízkou hustotou zalidnění, poklesem počtu obyvatel a vyšším podílem zaměstnanosti v zemědělství; ostatní regiony, jejichž podpora je žádoucí z jiných důvodů (např. regiony pohraniční, se silně narušeným životním prostředím, s vyšší průměrnou mírou nezaměstnanosti vůči EU). Pro vlastní identifikaci jsou pak nejčastěji používány ukazatele vycházející z regionálního HDP na obyvatele, míry nezaměstnanosti, struktury tvorby HDP podle sektorů; ekonomického potenciálu, demografických ukazatelů (hustota osídlení, úroveň vzdělání, věková struktura obyvatel, zdravotní stav populace apod.), geografické polohy regionu, stavu životního prostředí a infrastruktury (počet kilometrů silnic, dálnic, hustota železniční sítě).

Z příložené Tab. 1 jsou patrné požadavky jednotlivých NUTS na počet obyvatel⁶²

Úroveň	Doporučený minimální počet obyvatel	Doporučený maximální počet obyvatel
NUTS I	3 000 000	7 000 000
NUTS II	800 000	3 000 000
NUTS III	150 000	800 000

DUŠEK⁶³ potvrzuje, že pro potřeby strukturální politiky jsou rozhodující NUTS II a NUTS III. Rovněž uvádí, že v České republice jsou NUTS III totožné s kraji a je jich tedy ustanoveno čtrnáct. NUTS II byly v ČR ustanoveny spojením většinou dvou sousedních krajů v jeden celek – vyjimky tvoří Kraj Středočeský, Ostravský a Praha, které jsou ustanoveny jak NUTS II tak III. Celkem je v ČR 8 NUTS II a 14 NUTS III.

2.5 Cíle strukturální politiky

Stručně řečeno se jedná o posílení hospodářské, sociální i územní "soudržnosti" Unie. Hlavním cílem je vytváření pracovních míst.

Teprve v okamžiku, kdy bylo známo, jaké typy regionů budou podporovány, bylo tyto možné současně identifikovat do problémových typů pomocí stanovené sady ukazatelů, a následně přistoupit k definování priorit a vymezení objemu prostředků určených na odstranění hospodářských a sociálních rozdílů mezi regiony. Existují tři základní formy podpory rozvoje regionů a tři hlavní cíle, na jejichž základě byly a jsou prostředky politiky HSS rozdělovány. Jedná se o rozpracovanou soustavu víceletých programových dokumentů zastřešených pro každou členskou zemi Rámcem podpory Společenství. Tyto programové dokumenty, které obsahují analýzu problémových oblastí a návrhy priorit a opatření pro spolufinancování ze strukturálních fondů, jsou formulovány na úrovni členských zemí (odtud Národní iniciativy). Přestože je hlavní váha při navrhování konkrétních podporovaných opatření ponechána na členských

⁶² Ministerstvo pro místní rozvoj : *Fondy Evropské Unie* [online], c2003-2007 [cit. 2009-03-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/f35b30a8-c37b-44ec-abe4-ba01ec4294b6/Regionalni-politika-EU>>.

⁶³ DUŠEK, Jiří. *Historie a organizace EU*. 1. vyd. České Budějovice : [s.n.], 2007. 211 s.

zemích, musí zvolené priority navazovat na strategické cíle stanovené na úrovni EU pro strukturální fondy. Poprvé byly tyto cíle stanoveny pro období 1989-1993.⁶⁴

Cíle regionální a strukturální politiky jsou realizovány v rámci sedmiletých cyklů, které jsou označovány jako programovací období. Pro tato programovací období zpracovávají členské země aktuální programové dokumenty ve kterých je jsou definovány a vytyčeny nové cíle a priority, ve shodě se základními strategickými dokumenty EU a je nastaven i související rozpočet.

⁶⁴ WOKOUN, René. *Regionální a strukturální politika EU : obecná východiska, implementace a monitorování*. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2004. 25 s.

3. AKTUÁLNÍ REGIONÁLNÍ POLITIKA

Regionální politika Evropské unie, nazývaná též politika hospodářské a sociální soudržnosti (HSS), je odrazem principu solidarity uvnitř Evropské unie, kdy bohatší státy přispívají na rozvoj chudších států a regionů, aby se zvýšila kvalita života obyvatel celé Evropské unie.

Z materiálů EU vyplývá, že regionální politika je jednou ze základních a významných politik Evropské unie. Řeší problematiku hospodářsky slabých regionů, které zaostávají v naplňování ekonomických ukazatelů, na regiony s narušeným životním prostředím a na regiony se sociálními problémy. Strukturálně je zařazena mezi komunitární neboli koordinované politiky. Její realizace je tedy především v režii jednotlivých členských států a orgány Evropské unie se omezují na koordinaci a kontrolu správného provádění.⁶⁵

K tomuto účelu slouží dva poradní orgány EU:

Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV)

Výbor regionů

V metodice příručky Abeceda fondů Evropské unie 2007–2013 jsou tyto poradní orgány charakterizovány takto:

- **Evropský hospodářský a sociální výbor** je spojnicí mezi Unií a jejími občany. Členy EHSV jsou vybraní zástupci občanské společnosti i hospodářské sféry jednotlivých členských států, kteří jsou povinni poskytovat odborné znalosti a radit při přijímání nových právních norem a dále vyhledávat kompromisy mezi zájmy hospodářských a sociálních skupin.
- **Výbor regionů** je nejmladší institucí EU a je označován jako reprezentant regionů EU. Jelikož sám nemůže rozhodovat, jeho hlavním úkolem je konzultovat a radit ostatním řídicím a výkonným orgánům EU tak, aby jejich kroky nevedly k centralizovanému rozhodování o budoucnosti regionů EU⁶⁶

⁶⁵ HAD, Miloslav, URBAN, Luděk. *Evropská společenství : První pilíř EU*. 1. rozš. vyd. Praha : [s.n.], 2000. 75 s.

⁶⁶ *Abeceda fondů Evropské unie 2007-2013*. 1. vyd. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR : Národní orgán pro koordinaci, 2007. 1 s.

3.1 Historie a současnost regionální politiky EU

Regionální politika EU prošla od svého vzniku řadou změn. Nebyla zahrnuta do Smlouvy o založení EHS z roku 1957, protože hospodářské rozdíly mezi zeměmi zakladatelské šestky nebyly příliš veliké. Skutečný obrat ke komunitární regionální politice však nastal v 80. letech, kdy se ES rozšířilo o další skupinu zemí s ekonomickou úrovní pod průměrem zemí ES, a kdy Společenství rozhodlo o přechodu k vytváření vnitřního trhu. S platností od roku 1989 byla provedena zásadní reforma strukturálních fondů a byl zvýšen jejich celkový objem. Roztříštěné zdroje tehdy tří strukturálních fondů byly do určité míry spojeny a měly být nadále využívány výhradně k dosažení pěti stanovených prioritních cílů. Bylo také rozhodnuto, že do roku 1993 se mají prostředky strukturálních fondů zdvojnásobit z původních 17% na 25% celkových rozpočtových výdajů Společenství.⁶⁷

Po vzniku jednotného vnitřního trhu bylo Smlouvou o Evropské unii rozhodnuto založit zvláštní fond soudržnosti nazývaný také Kohezní fond jako nový instrument regionální politiky. Je určen zemím, jejichž HDP na obyvatele je menší než 90% průměru Unie.

Účinnost regionální politiky EU byla v 90. letech posílena tím, že všechny její zdroje byly soustředěny na dosažení pěti a po vstupu dalších zemí šesti prioritních cílů. Pro období 1994–99 byly prostředky určené na regionální politiku značně zvýšené. Podíl strukturálních fondů včetně fondu soudržnosti rostl v tomto období rychleji než jakákoli jiná položka rozpočtu Unie: V roce 1999 dosáhla přes 35% společného rozpočtu.⁶⁸

V současnou dobu Regionální politika EU prosazuje princip solidarity a soudružnosti, a to jak ke svým stávajícím, tak k přistupujícím členům. V Abecedě fondů EU pro období 2007–2013 je poukázáno na význam prosazování těchto principů dokladováním informace, že na regionální politiku směřuje více než třetina rozpočtu EU.⁶⁹

⁶⁷ HAD, Miloslav, URBAN, Luděk. *Evropská společenství : První pilíř EU*. 1. rozš. vyd. Praha : [s.n.], 2000. 76 s.

⁶⁸ HAD, Miloslav, URBAN, Luděk. *Evropská společenství : První pilíř EU*. 1. rozš. vyd. Praha : [s.n.], 2000. 77 s.

⁶⁹ *Abeceda fondů evropské unie 2007-2013*. 1. vyd. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR : Národní orgán pro koordinaci, 2007. 1 s.

3.1.1 Regionální politika EU předchozího programovacího období 2000-2006

Regionální politika (politika hospodářské a sociální soudržnosti EU) je politikou solidarity. Více než třetina rozpočtu Evropské unie bylo v předchozím programovacím období věnováno ke snížení rozdílů v rozvoji jednotlivých regionů a nerovností v blahobytu občanů. Prostřednictvím této politiky chce Unie přispět k rozvoji zaostávajících regionů, k restrukturalizaci průmyslových oblastí, které se ocitly v obtížné situaci, k ekonomické diverzifikaci venkovských oblastí, kde je zemědělství na ústupu, či k revitalizaci zanedbaných městských čtvrtí.

V období 2000-2006 byly aktuální tyto cíle: ⁷⁰

- **Cíl 1 – Podpora rozvoje zaostávajících regionů**
- **Cíl 2 - Podpora oblastí potýkajících se s restrukturalizací**
- **Cíl 3 – Podpora politiky zaměstnanosti a vzdělání**

3.1.2 Priority a cíle programovacího období 2007 – 2013

Pro toto období jsou vytyčeny opět tři cíle (změny ve struktuře cílů a finančních nástrojů jsou schematicky znázorněny v tabulce přílohy č. 1 s přihlédnutím k etapám programovacích období – 2000-2006 a 2007-2013).⁷¹

- **Cíl 1 - Konvergence (81,5%)** – smyslem tohoto cíle je zlepšování podmínek a podpora aktivit, které povedou ke sblížování nejméně rozvinutých členských států a regionů EU, tj. oblastí, jejichž HDP je menší než 75% průměru EU (pod Konvergence spadá celá ČR vyjma regionu hl. m. Prahy).
- **Cíl 2 – regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost (16%)** – smyslem tohoto cíle je pokračování v posilování konkurenceschopnosti a přitažlivosti regionů pomocí inovačních projektů, zlepšování životního prostředí a posilování zaměstnanosti, například prostřednictvím investic do lidských zdrojů. Jedná se o regiony, jejichž HDP převyšuje 75% průměru EU (v ČR se jedná pouze o region hl. m. Praha)

⁷⁰ KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 1. vyd. Brno : Barrister&Principal:společnost pro odbornou literaturu, 2006. 224s.

⁷¹ DUŠEK, J.: *Historie a organizace EU*. 1. vydání. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií 2007. -- 343 str. ISBN 987-86708-32-4. str. 198 a rovněž

- Cíl 3 - Evropská územní spolupráce (2,5%) – smyslem je posilování přeshraniční, meziregionální a nadnárodní spolupráce prostřednictvím společných místních a regionálních iniciativ, také však podpora výzkumu a výměna zkušeností mezi regiony a jednotlivými členskými zeměmi navzájem (pod tento Cíl spadá celá ČR, včetně hl. m. Prahy) ⁷²

Prostředky cílů politiky HSS v období 2007-2013 určené jak pro Fondy EU27 tak pro Fondy ČR zachycuje přiložená tabulka.

Tab. č. 1 : Prostředky cílů politiky HSS v období 2007-2013 ⁷³

Cíl	Fondy pro EU27		Fondy pro ČR	
Konvergence	251,16 mld. € (cca 7 082,80 mld. Kč)	81,54%	25,88 mld. € (cca 730,00 mld. Kč)	96,98%
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	49,13 mld. € (cca 1 385,40 mld. Kč)	15,95%	419,09 mil. € (cca 11,73 mld. Kč)	1,56%
Evropská územní spolupráce	7,75 mld. € (cca 218,55 mld. Kč)	2,52%	389,05 mil. € (cca 10,97 mld. Kč)	1,46%
Celkem	308,04 mld. € (cca 8 686,80 mld. Kč)	100,00%	26,69 mld. € (cca 752,70 mld. Kč)	100,00%

Přepočet dle směnného kurzu 1 EUR = 28,20 CZK.

3.2. Fondy Evropské unie

Tyto fondy slouží jako nástroje podpory rozvoje členských států především ke stimulaci hospodářského růstu, zlepšování úrovně vzdělanosti obyvatel, snižování sociálních nerovností a jako podpůrné nástroje pro přípravu kandidátských zemí k jejich následnému vstupu do Evropské unie. ⁷⁴ Česká republika se řadí mezi chudší státy EU a v období 2007-2013 může ke zlepšení životní úrovně svých obyvatel čerpat z fondů EU přibližně 26,7 miliard euro.

⁷² WOKOUN, René. *Regionální a strukturální politika EU : obecná východiska, implementace a monitorování*. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2004.38-44 s.

⁷³ Ministerstvo pro místní rozvoj : *Fondy Evropské Unie* [online]. c2003-2007 [cit. 2009-03-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/f35b30a8-c37b-44ec-abe4-ba01ec4294b6/Regionalni-politika-EU>>.

⁷⁴ KÖNIG, Petr, LACINA, Lubor, PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 1. vyd. Brno : Barrister&Principal:společnost pro odbornou literaturu, 2006. 220s.

Charakteristiky nejvýznamnějších fondů EU, jejich schematické členění je uvedeno v tabulce přílohy č. 2 se znázorněním ve dvou etapách programovacích období 2004 až 2006 a 2007 až 2013.⁷⁵

Strukturální fondy EU – SF (Structural Funds): jsou zaměřeny na snižování rozdílů mezi regiony členských států a snižování zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů, včetně venkovských oblastí. Vytváří jádro regionální a strukturální politiky. Finanční prostředky SF jsou odčerpávány v rámci několikaletých „programovacích období“⁷⁶ a „Národních strategických referenčních rámců – NSRR“⁷⁷.

Existují dva strukturální fondy:⁷⁸ Evropský fond pro regionální rozvoj a Evropský sociální fond.

- **Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF-European Regional Development Fund)**: je nejdůležitějším ze strukturálních fondů s nejvyšším objemem finančních prostředků. Je zaměřen na modernizaci a posilování hospodářství.⁷⁹

Podporovány jsou investiční (infrastrukturní) projekty⁸⁰, jako např. výstavba silnic a železnic, odstraňování ekologických zátěží, budování stokových systémů, výstavby poldrů a úpravy koryt řek, podpora inovačního potenciálu podnikatelů, podpora začínajícím podnikatelům, rozvoj a obnova sportovních areálů využitelných pro cestovní ruch, rekonstrukce kulturních památek, využívání obnovitelných zdrojů energie, výsadba regenerační zeleně, ekologické a energeticky efektivní sanace bytových domů, výstavba či oprava infrastruktury pro poskytování zdravotní péče, investice do dopravní a technické infrastruktury průmyslových zón, zavádění služeb elektronické veřejné správy, posilování spolupráce podnikatelů v příhraničních regionech, modernizace systému krizového managementu apod.

Úkolem Evropského fondu pro regionální rozvoj tedy je i v programovacím období 2007-2013 podporovat investice a přispívat ke snižování rozdílů mezi

⁷⁵ *Abeceda fondů evropské unie 2007-2013*. 1. vyd. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR : Národní orgán pro koordinaci, 2007. 2 s.

⁷⁶ Programové období je sedmiletý cyklus, v kterém EU realizuje své cíle regionální a strukturální politiky.

⁷⁷ NSRR vypracovává každá členská země EU. Je to základní programový a strategický dokument, který obsahuje priority a opatření, na které by členská země chtěla v daném programovacím období využít finanční prostředky ze strukturálních fondů EU a Fondu soudružnosti.

⁷⁸ *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 1997-2009 [cit. 2009-04-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/zdroje-financovani-z-eu-2007-2013/regionalni-politika-evropske-unie/1001573/44179/>>.

⁷⁹ WOKOUN, René. *Regionální a strukturální politika EU : obecná východiska, implementace a monitorování*. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2004. 7 s.

⁸⁰ *Abeceda fondů evropské unie 2007-2013*. 1. vyd. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR : Národní orgán pro koordinaci, 2007. 3s.

jednotlivými regiony Unie.⁸¹ Mezi priority při financování opět patří výzkum, inovace, ochrana životního prostředí a prevence rizik, avšak důležitou úlohu mají i nadále investice do infrastruktury, zejména v těch nejméně rozvinutých regionech. Pro fond platí jako celek obecné nařízení, ta následující pak uvádějí pouze body, které se liší od obecných ustanovení. Toto nařízení stanoví seznam priorit, na které se Evropský fond pro regionální rozvoj u každého z cíle zaměří, což v předchozím programovém období neplatilo. Nově je zaveden i Seznam nezpůsobilých výdajů. V období 2000–2006 byly výdaje, které by bylo možné hradit z Evropského fondu pro regionální rozvoj, definovány na úrovni Společenství, přičemž nařízení vyjmenovávalo „co může financovat Evropský fond pro regionální rozvoj“. V období 2007–2013 jsou pravidla vhodnosti výdajů stanovována na vnitrostátní úrovni, s výjimkou některých „nezpůsobilých“ uvedených v nařízení.

Opatření týkající se měst jsou na základě zkušenosti s iniciativou URBAN⁸² zahrnuta do operativních programů. Opatření Evropského fondu pro regionální rozvoj se snaží vyřešit hospodářské, ekologické i sociální problémy měst a stanoví, že v případě trvalého rozvoje měst může tento fond financovat výdaje spadající do pole působnosti Evropského sociálního fondu

Opatření o Evropském fondu pro regionální rozvoj zavádí ve srovnání s předchozím obdobím novinku týkající se evropské územní spolupráce, totiž označení „hlavního příjemce“ příspěvku z fondů, který odpovídá za jeho následný převod ostatním příjemcům. Tímto způsobem se usnadní společné finanční řízení operací, na nichž se podílí více regionů nebo států.

Mezi hlavní cíle patří:

- zlepšování infrastruktury
- podpora nových pracovních míst
- podpora malých a středních podniků
- rozvoj technologií
- ochrana a zlepšování životního prostředí
- rozvoj turistiky

⁸¹ *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. 1997-2009 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.mmr.cz/programovaci-obdobi-2007-2013>>.

⁸² Urban představuje jednu z iniciativ Společenství, zaměřuje se na podporu hospodářské a sociální obnovy městských oblastí postižených krizí za účelem prosazování trvale udržitelného rozvoje.

- **Evropský sociální fond – ESF (European Social Fund)**: podporuje aktivity v oblastech zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů – např. rekvalifikace, vzdělávání atp. Stanovených cílů dosahuje posilováním sociálních programů členských států EU (především dlouhodobého charakteru), pomáháním rizikovým skupinám obyvatel, podporou rovných příležitostí na trhu práce a zlepšováním mobility pracovních sil v rámci EU.⁸³

Tímto fondem jsou podporovány neinvestiční (neinfrastrukturní) projekty, jako např. rekvalifikace nezaměstnaných, speciální programy pro osoby se zdravotním postižením, děti, mládež etnické menšiny a další znevýhodněné skupiny obyvatel, tvorba inovativních vzdělávacích programů pro zaměstnance, podpora začínajícím OSVČ, rozvoj institucí služeb zaměstnanosti, rozvoj vzdělávacích programů včetně distančních forem vzdělávání, zlepšování podmínek pro využívání ICT pro žáky i učitele, zvyšování kompetencí řídicích pracovníků škol a školských zařízení v oblasti řízení a personální politiky, zavádění a modernizace kombinované a distanční formy studia, stáže studentů, pedagogů a vědeckých pracovníků v soukromém a veřejném sektoru apod.

Úkolem Evropského sociálního fondu pro regionální rozvoj v programovacím období 2007-2013 je podporovat evropskou strategii zaměstnanosti. Tím je posílen vztah mezi Evropským sociálním fondem a Lisabonskou strategií (evropská strategie zaměstnanosti je její nedílnou součástí). Provázanost s Lisabonskou strategií zajišťuje stanovení pěti nových priorit které se týkají jak cíle „Konvergence“, tak cíle „Regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti“.⁸⁴

Nové je i posílení výkonnosti veřejné správy, kdy je kladená priorita na to, aby regiony konvergence posilovaly institucionální kapacitu a výkonnost veřejné správy a veřejných služeb na celostátní, regionální i místní úrovni.

Jde o to reformovat a zdokonalovat právní úpravy a řádnou správu věcí veřejných, zejména v oblasti zaměstnanosti, vzdělávání, životního prostředí a soudnictví.

⁸³ *Abeceda fondů evropské unie 2007-2013*. 1. vyd. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR : Národní orgán pro koordinaci, 2007.4 s.

⁸⁴ *Regionální politika : inforegio* [online]. 2008 , 08.2008 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/fse/index_cs.htm>.

Do cílů období 2007–2013 jsou začleněny úkoly bývalé iniciativy Společenství EQUAL.⁸⁵ Členské státy by při plnění programů Evropského sociálního fondu měly pokračovat v typu spolupráce a inovací, jež byly s úspěchem podporovány už v rámci iniciativy EQUAL. Nařízení členským státům ukládá, aby ve svých programech kladly důraz na inovace, jakož i nadnárodní a meziregionální činnost. K posílení nadnárodní spolupráce, zejména prostřednictvím výměny zkušeností a osvědčených postupů, ale i rozvojem doplňkových přístupů, může být míra spolufinancování poskytovaná členským státům zvýšena o 10 %.

Dvěma klíčovými body nového nařízení o Evropském sociálním fondu je řádná správa věcí veřejných a partnerství. Podporuje se účast sociálních partnerů a v rámci cíle „Konvergence“ se přiměřená částka ze zdrojů Evropského sociálního fondu přidělí na budování kapacit – což zahrnuje odbornou přípravu, opatření na vytváření sítí a posílení sociálního dialogu – a na činnosti uskutečňované společně sociálními partnery. Členské státy musí rovněž zajistit, aby se na vhodné teritoriální úrovni vedly též odpovídající konzultace s nevládními činiteli.

V období 2000–2006 bylo v nařízení vyjmenováno „co může financovat Evropský sociální fond“. V období 2007–2013 nařízení jasně stanoví výdaje, které nejsou vhodné pro příspěvek z Evropského sociálního fondu (=Seznam nezpůsobilých výdajů) a členský stát bude tedy mít větší volnost při stanovení vlastních pravidel, co připadá v úvahu. Nezpůsobilé výdaje jsou výdaje, které nemohou být spolufinancovány ze strukturálních fondů, a to v souladu s článkem 56 nařízení Rady ES č. 1083/2000, s nařízením komise ES č.1828/2006 a to v souladu s Pravidly způsobilých výdajů pro programy spolufinancované ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti na programové období 2007-2013. Nezpůsobilé výdaje nejsou uvedeny mezi způsobilými výdaji v prováděcím dokumentu operačního programu. Pokud tyto výdaje v projektu existují, musí být vykázány ve finančním plánu projektu a jsou vždy financovány z vlastních zdrojů žadatele.⁸⁶

⁸⁵ Iniciativa Společenství EQUAL je jednou ze čtyř iniciativ Společenství, které byly v programovacím období 2000 - 2006 spolufinancované ze strukturálních fondů EU. Hlavním cílem Iniciativy Společenství EQUAL bylo přispívat k zajišťování rovného přístupu k zaměstnání prostřednictvím hledání a ověřování postupů potlačujících diskriminaci a nerovnost při práci a při hledání zaměstnání. Jde o iniciativu, která je součástí strategie zaměstnanosti Evropské komise a pro členské země EU je financována z ESF.

⁸⁶ *Fondy evropské unie* [online]. [2007] [cit. 2009-04-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/glosar/n>>.

Mezi hlavní cíle patří:

- doplňování sociálních programů členských států EU (zvláště pokud jde o dlouhodobé programy jako aktivní politika zaměstnanosti nebo neintegrace dlouhodobě nezaměstnaných)
- pomoc mladým nezaměstnaným a lidem s hendikepy
- podpora rovných příležitostí na trhu práce pro ženy a muže
- podpora vzdělávacích a rekvalifikačních kurzů
- zlepšování mobility pracovních sil

- **Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova – EAFRD (EUROPEAN Agricultural Fund for Rural Development):** nově vytvořený finanční nástroj pro nové programovací období 2007-2013. Nahradil činnost dosavadního strukturálního fondu EU Evropského zemědělského podpůrného a záručního fondu – EAGGF předchozího programovacího období. Prostředky z EAFRD budou sloužit ke zvýšení konkurenceschopnosti v zemědělství, potravinářství a lesnictví. Podpořeny budou environmentální projekty, nově vznikající podniky na venkově apod. Tento fond dokumentuje, že EU klade neustále větší důraz na tzv. multifunkční zemědělství, jehož významnou součástí je orientace na nepotravinářské využití zemědělské produkce a politika rozvoje venkova.⁸⁷

- **Evropský rybářský fond – EFF (European Fisheries Fund):** nahrazuje v novém programovacím období 2007-2013 dosavadní Finanční nástroj na podporu rybolovu (FIFG). Hlavním cílem je zajištění trvale udržitelného rozvoje evropského rybolovu a akvakultury. EFF bude podporovat projekty vedoucí k vyšší konkurenceschopnosti na jedné straně a k ochraně a zlepšování životního prostředí na straně druhé. Z EFF budou financovány aktivit týkající se mořského i vnitrozemského rybolovu.⁸⁸

- **Fond soudržnosti – FS i CF (Cohesion Fund):** tento fond byl založen v roce 1993 k poskytování pomoci vybraným zemím EU. Oproti strukturálním fondům je jeho pomoc určena na přímé financování konkrétních velkých projektů v oblasti životního prostředí, rozvoje dopravy (jak charakteru transevropské tak veřejné dopravy), nově i v oblasti energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů energie.

⁸⁷ *Abeceda fondů evropské unie 2007-2013*. 1. vyd. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR : Národní orgán pro koordinaci, 2007. 5s.

⁸⁸ *Abeceda fondů evropské unie 2007-2013*. 1. vyd. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR : Národní orgán pro koordinaci, 2007. 5s.

Podmínkou pro možnost čerpání členského státu z prostředků CF je limitováno nepřekročením hrubého národního produktu na obyvatele (HNP) ve výši 90% průměru EU a souběžně sestavením programu vedoucímu ke splnění konvergenčního programu. Někdy je tento fond označován jako Kohezní.⁸⁹

FS je na rozdíl od strukturálních fondů určený na podporu rozvoje chudších států, nikoli regionů. Podobně jako u ERDF jsou z něj podporovány investiční (infrastrukturní) projekty, avšak jen se zaměřením na dopravní

infrastrukturu většího rozsahu (dálnice a silnice I. třídy, železnice, vodní doprava, řízení silniční, železniční, říční, námořní a letecké dopravy) a ochranu životního prostředí.⁹⁰

Z materiálu Ministerstva pro místní rozvoj⁹¹ je zřejmé, že je podstatnou novinkou to, že tento fond už „nežije svým vlastním životem“ mimo cíle politiky soudržnosti, protože je nyní přizpůsoben ostatním, Evropskému fondu pro regionální rozvoj a Evropskému sociálnímu fondu, a podléhá tudíž stejným pravidlům programování, řízení a kontroly. Komise již navíc nemusí schvalovat každý projekt Fondu soudržnosti (kromě „velkých projektů“ definovaných v článku 39 obecného nařízení), což povede ke zmírnění byrokracie a větší odpovědnosti členských států.

Fond nadále podporuje transevropské dopravní sítě a ochranu životního prostředí, ale získal i nové priority, jakými jsou například udržitelný rozvoj nebo obnovitelné zdroje energie.

Některé výdaje nejsou k financování z Fondu soudržnosti vhodné (novinka ve srovnání s obdobím 2000–2006). Jde konkrétně o úroky z úvěrů, nákup pozemků za částku převyšující 10 % celkových způsobilých výdajů na danou operaci, bytovou výstavbu, vyřazování jaderných elektráren z provozu a daň z přidané hodnoty s nárokem na odpočet - Seznam nezpůsobilých výdajů

Fond soudržnosti je jediným fondem, jehož pomoc je podmíněna splněním určitých pravidel (což existovalo i v období 2000–2006). V souvislosti s cíly Paktu stability a růstu může Rada Evropské unie rozhodnout o pozastavení buď celých závazků z fondu nebo jejich části, a to pokud příjímající členský stát vykáže nadměrný

⁸⁹ *Abeceda fondů evropské unie 2007-2013*. 1. vyd. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR : Národní orgán pro koordinaci, 2007. 4s.

⁹⁰ *Fondy Evropské Unie* [online]. 1997-2009 [cit. 2009-03-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/zdroje-financovani-z-eu-2007-2013/regionalni-politika-evropske-unie/1001573/44179>>.

⁹¹ *Fondy evropské unie : ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. [2003-2007] [cit. 2009-04-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU>>.

schodek veřejných financí a nepodnikne žádná účinná opatření. Rozdíl oproti předchozímu programovacímu období je v tom, že Komise přijímá závazky na úrovni celého programu, nikoliv jednotlivých projektů, a pozastavení prostředků tak má větší důsledky. - Makroekonomická podmíněnost

- **Evropský fond solidarity – EUSF (European Union Solidarity Fund):** tento fond byl založen po záplavách, které v srpnu 2002 zpusťily střední Evropu. Jeho pomoc je určena členskými i přístupujícími státy, které jsou postiženy velkou přírodní katastrofou (konkrétně se jedná o katastrofy jejichž odhadované škody jsou vyšší než 0,6% HDP postiženého státu. Úkolem EUSF je poskytnutí rychlé a flexibilní finanční pomoci (např. hrazení nákladů na dočasné ubytování, provizorní opravy dopravních tepen atp.), ale také náklady na preventivní opatření proti těmto přírodním katastrofám. V jeho kompetenci nejsou ani dlouhodobé rekonstrukce ani ekonomická obnova, tyto aspekty mohou pokrýt strukturální fondy.⁹²

- **Nástroj předvstupní pomoci – NPP=IPA (Instrument for Pre-accession assistance):** jde o nový nástroj programovacího období 2007-2013, který má pomoci kandidátským zemím a zemím potencionálně kandidátským, vznikl v lednu 2007 sjednocením předešlých programů a finančních nástrojů (PHARE, ISPA, Separd, Předvstupní pomoc Turecku, CARDS). V tomto nástroji se podařilo vytvořit jednotný nástroj, který pokrývá celou škálu aktivit předvstupní pomoci EU. Hlavním cílem IPA je především pomoc při přípravě na členství v EU a při zavádění evropských norem a legislativy. IPA je zaměřen na pět nejdůležitějších oblastí – přechodová pomoc, regionální a přeshraniční spolupráce, regionální rozvoj, rozvoj lidských zdrojů a rozvoj venkova. Přestože pomoc IPA není určena pro ČR, české veřejné a soukromé subjekty se mohou zapojit do její realizace v přijímacích zemích, např. účastí na zakázkách v oblasti služeb a investic.⁹³

Ministerstvo pro místní rozvoj⁹⁴ uvádí, že předvstupní pomoc je soustředěna na pět složek:

1. Usnadnění přechodu a posilování institucionální kapacity za účelem posílení institucí a demokratizace, hospodářského a sociálního rozvoje a napomoci sbližování s *acquis communautaire*⁹⁵;

⁹² *Abeceda fondů evropské unie 2007-2013*. 1. vyd. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR : Národní orgán pro koordinaci, 2007. 6s.

⁹³ *Abeceda fondů evropské unie 2007-2013*. 1. vyd. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR : Národní orgán pro koordinaci, 2007. 6s.

2. Přeshraniční spolupráce jak s členskými zeměmi, tak s ostatními zeměmi způsobilými pro NPP;
3. Regionální rozvoj týkající se investičních výdajů v oblasti dopravy, životního prostředí a hospodářského rozvoje;
4. Lidské zdroje s cílem posílení lidského kapitálu a boje proti sociálnímu vyloučení;
5. Rozvoj venkova, nahrazující předchozí nástroj Sapard.

Přijímací země jsou děleny do dvou kategorií:

- **Kandidátské země** (Bývalá jugoslávská republika Makedonie, Chorvatsko a Turecko), které budou způsobilé pro všech pět složek.
- **Možné kandidátské země:** země západního Balkánu, které Evropská rada uznala na svém zasedání v červnu 2003 v Soluni jako země, jež vykročily k přistoupení (Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora a Srbsko včetně Kosova); způsobilé jsou ovšem jen pro první dvě složky. Finance budou přidělovány jednotlivým zemím na jednotlivé složky ve formě víceletého orientačního finančního rámce, který se bude každý rok aktualizovat. Do jednotlivých programů uskutečňovaných v rámci NPP musí při jejich vypracovávání příjemci zahrnout i priority Společenství. Ty jsou pro každou složku upřesněny ve víceletých orientačních plánovacích dokumentech, které Komise pro každou způsobilou zemi přijímá na období tří let. U přeshraniční spolupráce s členskými zeměmi se programy provádějí jen v rámci tohoto finančního nástroje (ne již tedy s pomocí strukturálních fondů).
- **Komunitární programy:** specificky zaměřená skupina programů slouží k prohlubování spolupráce a řešení společných problémů členských a kandidátských států EU v oblastech, které přímo souvisejí s politikami Společenství. Komunitární programy jsou financovány z rozpočtu EU, a to formou grantů. Programy jsou vždy víceleté a poskytují pouze neinvestiční podporu. Žadatelé musí peníze použít na konkrétní a v projektu předem uvedené účely. Přehled komunitárních programů na

⁹⁴ *Euroskop : věcně o Evropě* [online]. c2008 [cit. 2009-03-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8635/sekce/predvstupni-pomoc---ipa>>.

⁹⁵ ACQUIS COMMUNAUTAIRE, tj. Evropské právo, právo Evropské unie, společné právo Evropské unie, je základem evropské integrace (evropského sjednocení). Sleduje cíl jednotného společného práva ve všech členských zemích. Jedná se o nezávislý právní systém, který je nadřazen právním systémům jednotlivých států. Na jeho vzniku, zavedení, dohledem nad ním a na dalším jeho vývoji se podílí řada institucí EU

období 2007-2013 i s jejich gestory na české straně je na stránkách [Ministerstva financí ČR](#).⁹⁶

Podporovány jsou projekty z oblasti vzdělávání, vědy a výzkumu, kultury, podpory malého a středního podnikání, rozvoje dopravní a energetické infrastruktury, informatiky a mnoho dalších. V novém programovacím období 2007-2013 se například jedná o tyto programy: rámcový program pro vědu a výzkum, integrovaný akční program celoživotního vzdělávání, Mládež v akci, LIFE+ atd.⁹⁷

3.3 Nové nástroje regionální politiky a finančního inženýrství:

Pro aktuální plánovací období 2007-2013 byly zřízeny tři další nástroje regionální politiky, které mají za cíl pomoci členským státům a regionům zavést řádné a účinné řízení fondů a zefektivnit využívání nástrojů finančního inženýrství, tedy kombinaci různých forem financování, včetně přímých dotací. Tyto nástroje jsou založeny na užší spolupráci mezi Evropskou komisí, Evropskou investiční bankou (EIB) a dalšími investičními institucemi.⁹⁸

Tyto nové nástroje regionální politiky jsou následující:

- **JASPERS** – společná pomoc při podpoře projektů v evropských regionech. Účelem je rozvíjet spolupráci mezi Evropskou komisí, Evropskou investiční bankou (EIB) a Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj za účelem shromáždění odborných zkušeností a pomoci členským státům a regionům při přípravě významných projektů.
- **JEREMIE** – společná iniciativa Evropské komise, EIB a Evropského investičního fondu v zájmu zlepšení přístupu k financování rozvoje mikropodniků, malých a středních podniků v regionech EU.
- **JESSICA** – společná iniciativa Evropské komise ve spolupráci s EIB a Rozvojovou bankou Rady Evropy na podporu udržitelných investic s dlouhodobým přínosem do městských oblastí.

⁹⁶ Ministerstvo financí ČR [online]. c2005 [cit. 2009-04-06]. Dostupný z WWW:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_komunitarni_programy_46655.html>.

⁹⁷ *Abeceda fondů evropské unie 2007-2013*. 1. vyd. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR : Národní orgán pro koordinaci, 2007. 6s.

⁹⁸ *Abeceda fondů evropské unie 2007-2013*. 1. vyd. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR : Národní orgán pro koordinaci, 2007. 6s.

4. PROGRAMY FONDŮ EU V PODMÍNKÁCH ČR

Česká republika byla historicky tradičně dělena na kraje odpovídající úrovni NUTS III, avšak kvůli vstupu do Evropské unie musela zavést mezi stát a kraje ještě jeden stupeň členění odpovídající úrovni NUTS II: **regiony soudržnosti**. Právě na úrovni NUTS II je totiž směřována podpora z fondů EU v cíli Konvergence a částečně též **Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost**.⁹⁹

Kromě tří úrovní NUTS ještě existují dvě nižší úrovně územněsprávního statistického členění, které však již nejsou určující pro rozdělení prostředků z fondů EU.

Úroveň	Název	Počet jednotek
NUTS I	Stát	1
NUTS II	Regiony soudržnosti	8
NUTS III	Kraje	14
LAU I	Okresy	76 + 15 pražských obvodů
LAU II	Obce	6 249

Jedná se o tzv. **místní administrativní jednotky (LAU)**.¹⁰⁰

Poznámka: V příloze č. 4 je na mapě ČR zobrazena skladba 14 krajů (NUTS III) do 8 regionů soudržnosti (NUTS II).

Shodně s podmínkami předchozích programovacích období platí i pro období 2007-2013 limitující podmínka pro možné využívání zdrojů evropských fondů členskými zeměmi: **zdroje evropských fondů mohou být využívány pouze na základě vypracovaných a schválených operačních programů (OP), které je nutné vždy znovu nově připravit pro každé programovací období**.¹⁰¹

Z informací Ministerstva pro místní rozvoj ČR¹⁰² vyplývá, že garantem pro správné využívání čerpání finanční podpory fondů EU je předmětný členský stát. Za tímto účelem zřizují členské státy další instituce a orgány, které se zabývají jednotlivými činnostmi nezbytnými k tomu, aby se peníze z fondů dostaly k realizátorům daného projektu.

⁹⁹ DUŠEK, J.: *Historie a organizace EU*. České Budějovice, 2007. s. 211

¹⁰⁰ *Fondy evropské unie* [online]. 2007 [cit. 2009-02-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/f35b30a8-c37b-44ec-abe4-ba01ec4294b6/Regionalni-politika-EU>>.

¹⁰¹ *Abeceda fondů evropské unie 2007-2013*. 1. vyd. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR : Národní orgán pro koordinaci, 2007. 8 s.

Ministerstva pro místní rozvoj ČR¹⁰³ rovněž uvádí, že v České republice bylo pro využití zdrojů fondů EU v období 2007-2013 určeno celkem 24 operačních programů, které jsou dále členěny na :

- **tématické a regionální (Cíl Konvergence),**
- **programy pro Prahu (Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost)**
- **a programy spadající pod Cíl Evropská územní spolupráce**

4.1 Operační programy (OP) pro ČR:

Operační program je základním strategickým dokumentem finanční a technické podpory pro konkrétní tématickou oblast nebo konkrétní region soudržnosti.¹⁰⁴

➤ OP Podnikání a inovace(OP PI)

Program je zaměřen na podporu průmyslu a malého a středního podnikání s cílem zkvalitnit infrastrukturu, zvýšit inovační činnost, zintenzivnit zavádění nových technologií, výrobků a služeb. Má povzbudit malé a střední podniky při vstupu na zahraniční trhy a posílit spolupráci sektoru průmyslu s výzkumem a vývojem.

Příklady typových aktivit, které je možné financovat:

- **Podpora nově vznikajících firem**
- **Efektivní využívání energie**
- **Zlepšování podnikatelského prostředí, inovace**
- **Více služeb pro rozvoj podnikání**

➤ OP Doprava

Finanční prostředky programu jsou určeny na zlepšení všech typů dopravy a dopravní infrastruktury, které povede ke zlepšení dostupnosti dopravy. Nezbytný je soulad těchto změn s minimálními dopady na životní prostředí...velká pozornost je věnována prodlužování a zkvalitňování dálnic

Příklady typových aktivit, které je možné financovat:

¹⁰² *Abeceda fondů evropské unie 2007-2013*. 1. vyd. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR : Národní orgán pro koordinaci, 2007. 8s.

¹⁰³ *Abeceda fondů evropské unie 2007-2013*. 1. vyd. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR : Národní orgán pro koordinaci, 2007. 9s.

¹⁰⁴ Tabulka v příloze č. 3 čerpá z údajů publikace ABECEDA FONDŮ EVROPSKÉ UNIE 2007 – 2013 : Ministerstvo pro místní rozvoj ČR Odbor evropských fondů; Praha. 2007 str. 9

- **Výrobní zařízení a objekty zkvalitnění sítě TEN-T**
- **Modernizace železniční sítě**
- **Modernizace dálnic a silnic 1. třídy**
- **Zlepšení dopravní situace v Praze**
- **Rozvoj multimodální nákladní a vodní dopravy**
- **OP Životní prostředí**

Program se široce zaměřuje na zlepšení kvality životního prostředí v ČR, které je předpokladem pro zdravé domácí obyvatelstvo, ale také pro zvýšení atraktivity území pro pracující a investory. Podporuje konkrétní aktivity ekologických organizací a posiluje povědomí široké veřejnosti v otázkách a problémech životního prostředí v ČR. Příklady typových aktivit, které je možné financovat
- **OP Lidské zdroje a zaměstnanost**

Zvyšování kvalifikace stávající pracovní síly, podpora vyloučených z trhu práce, mezinárodní spolupráce, rozvoj veřejné správy a veřejných služeb a další. Program řídí Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR.
- **OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost**

Zvyšování kvality počátečního vzdělávání, vyššího odborného a vysokoškolského vzdělávání, podpora výzkumu a vývoje v této oblasti, rozšiřování nabídky dalšího vzdělávání a další. Program řídí Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR.
- **OP Výzkum a vývoj pro inovace**

Podpora výzkumných center, podpora spolupráce veřejného a soukromého sektoru ve výzkumu a vývoji, posilování kapacit vysokých škol pro terciární vzdělávání a další. Program řídí Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR.
- **Integrovaný operační program**

Rozvoj IT ve veřejné správě, služby v oblastech sociální integrace, veřejného zdraví a zaměstnanosti, národní podpora cestovního ruchu, využití kulturního bohatství a další. Program řídí Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

➤ **OP Technická pomoc**

Program slouží k podpoře jednotného přístupu na národní úrovni pro zajištění aktivit efektivního řízení, kontroly, sledování a vyhodnocování realizace Národního strategického referenčního rámce (NSRR), který zastřešuje aktivity politiky hospodářské a sociální soudržnosti v ČR v letech 2007-2013. Řídicím orgánem programu je Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.¹⁰⁵

4.2 Regionální operační programy (ROP) pro ČR:

Regionální operační programy jsou vedle tematických OP dalším typem programových dokumentů určených pro podporu a rozvoj regionů ČR. Jejich cíle, podporované oblasti, typové projekty i žadatelé vycházejí a navazují na tematické OP. ROP jsou tak zaměřeny na konkrétní region soudržnosti a řešení jeho typických problémů.¹⁰⁶

- **ROP NUTS II Jihovýchod**
- **ROP NUTS II Jihozápad**
- **ROP NUTS II Moravskoslezsko**
- **ROP NUTS II Severovýchod**
- **ROP NUTS II Severozápad**
- **ROP NUTS II Střední Čechy**
- **ROP NUTS II Střední Morava**

4.3 Operační programy pro hlavní město Prahu

➤ **OP Praha Konkurenceschopnost**

Podpora ekologicky příznivé veřejné dopravy, dostupnost ICT služeb, revitalizace problematických oblastí, podpora partnerství mezi výzkumem a praxí a další. Řídicím orgánem odpovědným za řádnou realizaci je hl. m. Praha.

¹⁰⁵ OP TP je určen pro zajištění aktivit podporujících efektivní řízení, kontrolu, sledování a vyhodnocování využití prostředků strukturálních fondů a Fondu soudružnosti. Příjemci pomoci jsou Řídicí orgán OP TP - Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Platební a certifikační orgán, Auditní orgán - Ministerstvo financí ČR.

¹⁰⁶ Tabulka v příloze č. 3 čerpá z údajů publikace Abeceda fondů Evropské unie 2007 – 2013 : Ministerstvo pro místní rozvoj ČR Odbor evropských fondů; Praha. 2007 str. 9

➤ **OP Praha Adaptabilita**

Druhý pražský program je zaměřen na podporu zaměstnanosti v Praze. Má motivovat zaměstnavatele ke zvyšování nabídky pracovních míst, přijímání osob omezených ve výkonu pracovní činnosti, ale i zlepšování profesních dovedností stávajících zaměstnanců, což by mělo vést ke zvýšení kvality a produktivity práce.¹⁰⁷

4.4 Operační programy evropské územní spolupráce

➤ **OP Mezuregionální spolupráce**

se zaměřuje se na spolupráci mezi veřejnými orgány a institucemi s charakterem veřejných orgánů na regionální a místní úrovni s cílem výměny a přenosu zkušeností a zajištění společného rozvoje přístupů a nástrojů, které zlepší účinnost politiky regionálního rozvoje. Hlavními oblastmi spolupráce jsou inovace a znalostní ekonomika, životní prostředí a ochrana před riziky.

V programovém období 2007-2013 je realizováno pět bilaterálních Operačních programů Přeshraniční spolupráce. Cílem programů je podpora hospodářské a sociální integrace příhraničních území prostřednictvím odstraňování přetrvávajících bariér a posilování jejich rozvojového potenciálu. Jsou posilovány vzájemné hospodářské, společenské a kulturní vztahy, společná péče o přírodní bohatství, rozvoj cestovního ruchu a budování flexibilního trhu práce.

- **OP Přeshraniční spolupráce ČR – Bavorsko**
- **OP Přeshraniční spolupráce ČR – Polsko**
- **OP Přeshraniční spolupráce ČR – Rakousko**
- **OP Přeshraniční spolupráce ČR – Sasko**
- **OP Přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko**

➤ **OP Nadnárodní spolupráce**

se zaměřuje na spolupráci mezi veřejnými orgány a institucemi s charakterem veřejných orgánů s cílem výměny a přenosu zkušeností především v oblastech inovací, dopravní dostupnosti, životního prostředí a zvyšování atraktivity měst a regionů. Podporováno bude vytváření partnerství a sítí podporujících dosahování konkrétních výstupů a výsledků, které přímo vedou ke konkrétním budoucím iniciativám a investicím.¹⁰⁸

V rámci evropské územní spolupráce jsou dostupné i síťové programy ESPON 2013, který je zaměřen na výzkum evropského území a INTERACT II, zaměřený na šíření výstupů programů cíle evropské územní spolupráce. Roli národního koordinátora programu ESPON plní Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. Kontaktním místem programu INTERACT v České republice je rovněž Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

○ **ESPON 2013** byl schválen Evropskou komisí 7.listopadu 2007. Je zaměřen na podporu výzkumu v oblasti územního plánování a regionálního rozvoje. Programu se účastní zejména vědecké a výzkumné instituce či univerzity, jeho výstupy jsou však využitelné pro široký okruh uživatelů. Roli národního koordinátora programu ESPON plní Ministerstvo pro místní rozvoj ČR.

○ **INTERACT II** byl schválen Evropskou komisí 4.prosince 2007. Je zaměřený na šíření výstupů programů cíle evropské územní spolupráce je pouze servisním programem pro řídicí struktury operačních programů Cíle Evropská územní spolupráce, proto veřejnost nebude mít možnost čerpat z jeho prostředků po celé programovací období 2007-2013 a nejsou v rámci programu INTERACT II realizovány žádné nové projekty. Zdrojem informací a komunikačním systémem pro program je internetová databáze a intranet. Tento program institucionálně spolupracuje např. s Výborem regionů a s programy ESPON a URBACT.

¹⁰⁷ *Fondy evropské unie : ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. [2003-2007] [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/c470bc9b-bf27-4ed6-a311-3ff05a995321/Operacni-programy-Praha>>.

¹⁰⁸ *Fondy evropské unie : ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. [2003-2007] [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/ca5092c2-d340-4a3a-b120-d96f659c03d0/OP-Nadnarodni-spoluprace>>.

4.5. Regionální politika v České republice

Základním nástrojem regionální politiky v ČR, za niž ze zákona odpovídá Ministerstvo pro místní rozvoj¹⁰⁹, je nyní Strategie regionálního rozvoje České republiky platná pro období 2007–2013. Zabezpečuje provázanost národní regionální politiky s regionální politikou Evropské unie a také s ostatními odvětvovými politikami ovlivňujícími rozvoj území, vycházejí z ní regionálně zaměřené rozvojové programy financované výhradně z národních zdrojů nebo spolufinancované ze zdrojů Evropské unie.

Mezi základní cíle regionální politiky patří rozvoj regionů zaměřený na jejich soudržnost a zvyšování konkurenceschopnosti: každý region by měl mít příležitosti ke svému vyváženému rozvoji odpovídajícímu jeho potenciálu a specifickým stránkám.

Zvláštní pozornost věnuje regionální politika specifickým problémům rozvoje měst a venkovských oblastí.

Koncepční dokumenty a strategie v oblasti regionální politiky vypracovává a uvádí do praxe Ministerstvo pro místní rozvoj, které rovněž poskytuje pomoc prostřednictvím podpůrných programů a po živelních a jiných pohromách mimořádného rozsahu připravuje návrhy strategií obnovy území, které slouží po schválení vládou jako výchozí rámcové dokumenty k uvolňování programové pomoci jednotlivými ministerstvy, v souladu s jejich kompetencemi. Ministerstvo pro místní rozvoj je tak centrálním koordinátorem pro využívání fondů EU v České republice. MMR současně zodpovídá za tvorbu Národního rozvojového plánu, Národního strategického referenčního rámce a dalších dokumentů na léta 2007 až 2013. Přípravu dokumentů na národní úrovni zajišťuje Řídicí a koordinační výbor. Výboru předsedá ministr pro místní rozvoj a činnost sekretariátu ŘKV vykonává Odbor řízení a koordinace NSRR.

Schéma v příloze č. 4 názorně ilustruje funkci řízení operačních programů v České republice¹¹⁰; v příloze č. 6 je uvedeno 10 členských států s nejvyšší dotací v letech 2007–2013. Z přehledu vyplývá, že ČR je v pořadí členských zemí na 3. místě pořadí. Komise, která rozdělení provedla podle daných kritérií (počet obyvatel přicházejících v úvahu, prosperita státu, regionální prosperita a míra nezaměstnanosti), jí bylo přiděleno 26.692 mil. EUR.

¹⁰⁹ KONTAKT: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, Staroměstské nám. 6, 110 15 Praha 1; E-mail: rks@mmr.cz

4.6. Způsob získávání dotace z Fondů HSS v podmínkách ČR

Při přípravě žádosti o dotaci je nezbytné věnovat pozornost několika zásadám, které jsou pro zdárnou realizaci projektu nezbytné a limitující a posoudit.¹¹¹

4.6.1 Obecné dotační principy

- **Způsobilost výdajů** - ne na všechny výdaje, které jsou s realizací projektu spojeny, lze dotaci získat. Některé výdaje jsou tzv. nezpůsobilé a musí být plně hrazeny ze strany příjemce podpory. Způsobilé a nezpůsobilé výdaje jsou vyjmenovány v Příručce pro žadatele pro daný dotační program a výzvu.

- **Výši podpory** - z celkových způsobilých výdajů projektu se vypočítává výše podpory. Ta je stanovena procentuálně a liší se v závislosti na konkrétním dotačním programu, ale i subjektu žadatele (malý a střední podnik, nezisková organizace, obec atd.). Program může omezovat i maximální a minimální výše podpory na 1 projekt.

- **Pravidla pro výběr dodavatelů** - při výběru dodavatelů musí příjemce podpory respektovat pravidla pro jejich výběr, které jsou definovány podmínkami příslušného dotačního programu. (např. je-II žadatel v průběhu realizace projektu zadavatelem veřejné zakázky, potom musí také postupovat podle zákona č. 137/2006 Sb.)

- **Publicitu projektu** - příjemce podpory má povinnost informovat veřejnost o tom, že jeho projekt je spolufinancován ze strukturálních fondů EU. Pod tím si lze představit např. informační panel, tabuli, plakát, leták či pamětní desku s příslušným textem a vizuálním symbolem. Konkrétní pravidla pro označení strojů, budov a dalších výstupů projektů jsou popsána v Příručce pro příjemce.

- **Udržitelnost projektu** - doba, po kterou musí příjemce podpory udržet výstupy projektu. Ta je v závislosti na typu dotačního programu zpravidla mezi třemi až pěti lety.

¹¹⁰ *Abeceda fondů evropské unie 2007-2013*. 1. vyd. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR : Národní orgán pro koordinaci, 2007. 8s.

¹¹¹ *Abeceda fondů evropské unie 2007-2013*. 1. vyd. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR : Národní orgán pro koordinaci, 2007. 11 s.

4.6.2 Fáze přípravy projektu a získávání dotace

Krok 1. Upřesnění projektovému záměru

Jako první krok při přípravě projektu musí zájemce o dotaci upřesnit svůj projektový záměr. Tedy přejít od nápadu ke konkrétnímu určení toho, co chce projektem řešit a k ujasnění aktivit, které jej naplní. *V případě podnikatele tak zvýšení jeho konkurenceschopnosti může být řešeno nákupem nových strojů. Obec zlepšit možnosti trávení volného času občanů výstavbou či rekonstrukcí hřiště. Nezisková organizace může zkvalitnit své služby vytvořením nových vzdělávacích programů a podobně.*¹¹² Zvolené řešení by přitom mělo být optimální z hlediska ekonomického, technického i provozního a je nutné, aby bylo dlouhodobě udržitelné.

Krok 2. Nalezení vhodného zdroje financování

Po jasném určení a přípravě projektového záměru je rozhodující nalezení vhodného dotačního nástroje. Při jeho výběru je důležité si položit několik základních otázek:

- Podporuje daný dotační program činnost, která má být financována?
- oprávněnost žadatele?
- Lze projekt realizovat v určeném místě?
- Vejde se rozpočet sledovaného projektu do stanoveného omezení pro maximální nebo minimální výši podpory?
- Je tento projekt připraven tak, aby bylo reálné zpracování a odevzdání v požadovaném termínu?
- Je zřejmé, kdy a kam má být žádost o dotaci podána?

Po vybrání vhodného dotačního programu se může stát, že bude nutné projektový záměr znovu patřičně upravit tak, aby lépe splňoval kritéria programu.

Při propočítávání finančního toku v projektu je důležité si uvědomit, že u většiny dotačních nástrojů je nutné zaplatit náklady projektu nejprve z vlastních nebo jiných zdrojů a že je dotace vyplácena až zpětně!¹¹³

¹¹² WOKOUN, René. *Regionální a strukturální politika Evropské Unie : obecná východiska, implementace a monitorování*. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2004. 54 s.

¹¹³ *Abeceda fondů EU 2007-2013*. 1. vyd. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR : Národní orgán pro koordinaci, 2007. 11 s.

Krok 3. Zpracování žádosti

Příprava kvalitní žádosti je komplexní proces. Proto je nejen nutné vyhradit si dostatek času, ale nezapomínat také na to, aby jednotlivé přílohy byly přehledně zpracované s požadovanou logickou strukturou a atraktivní grafickou podobou, která usnadní jejich čtení hodnotiteli.

Ještě před samotným zpracováním žádosti je důležité, seznámit se zevrubně se všemi požadavky, které musí být splněny při jejím vyplňování až po vlastní předání či odeslání odpovědné instituci. Jedná se zejména:

- o formu a způsob předložení žádosti,
- jaké podkladové materiály jsou pro její zpracování důležité a
- které povinné a nepovinné přílohy (např. výpis z katastru nemovitostí nebo výpis z obchodního rejstříku) mají být k žádosti doloženy.

Všechny tyto informace jsou uvedeny v dokumentu Příručka pro žadatele nebo její období. Ta je vždy součástí podkladů v rámci výzvy pro předkládání žádostí u daného dotačního programu. Veškeré podklady a přílohy by měly být zpracovány v souladu s doporučenou metodikou. Například u studie proveditelnosti nebo u analýzy nákladů a přínosů je důležité dodržet stanovenou strukturu a obsah jednotlivých kapitol, v případě povinných příloh je pak nutné dodržet jejich aktuálnost a požadovanou formu. Vedle samotných metodik jsou při zpracování žádosti velice užitečnou pomůckou i hodnotící a bodovací kritéria, podle nichž bude žádost posuzována. Ta jsou veřejně dostupná a jsou součástí informací pro danou výzvu nebo jsou uvedena v programovém dokumentu pro daný dotační program.

Krok 4. Předložit žádost k posouzení

Kompletní žádost musí být odevzdána na příslušném místě do výzvou stanoveného termínu. V průběhu hodnocení projektu jsou nejprve zkontrolovány veškeré formální náležitosti žádosti a vyhodnocení, zda je projekt pro daný program přijatelný. V této fázi můžete být žadatel vyzván k případnému doplnění chybějících příloh, případně opravě chybných údajů.

V další fázi jsou všechny doručené žádosti hodnoceny na základě předem stanovených hodnotících a bodovacích kritérií. Projekty podané v rámci dané výzvy tak mezi sebou soutěží o finanční prostředky, které se v této výzvě rozdělují. Ty nejlepší projekty jsou poté doporučeny ke schválení. Může se

přítom stát, že projekt je sice kvalitně zpracován, ale v celkovém bodovém hodnocení se umístí až na místě, pro které se již nedostává přidělených finančních prostředků. O výsledku hodnotícího procesu, tedy o tom, zda byl projekt úspěšný, nebo neúspěšný, je žadatel informován. V případě úspěchu dochází k podpisu smlouvy o financování, ve které jsou stanoveny nejen výše dotace, ale i povinnosti, které z jejího přidělení pro žadatele vyplývají. V této chvíli se ze žadatele stává příjemce podpory.¹¹⁴

4.6.3 Fáze příjemce podpory

Krok 5. Uskutečnění projektu

Příjemce podpory provádí samotnou realizaci svého záměru tak, jak byla popsána v žádosti. Během realizace musí dodržovat pravidla stanovená pro projekty financované ze strukturálních fondů EU. Především se jedná o dodržování předpisů pro výběr dodavatelů, dále pravidel pro povinnou publicitu, zásad pro vedení a uchovávání dokladů vztahujících se k projektu a monitoring projektu. Pro příjemce je závazné, aby realizace záměru vedla ke splnění předem vytyčených cílů projektu. V dotační terminologii to jsou tzv. monitorovací indikátory projektu (*což jsou ukazatele a hodnoty například počtu nově vytvořených pracovních míst, počtu nově pořízených technologií, plochy nově vybudovaných hřišť, počtu proškolených osob apod.*). Tyto ukazatele a hodnoty jsou uvedeny v žádosti a žadatel je při jejím zpracování sám volí a vyplňuje. Výběr ukazatelů a uvedené hodnoty jsou pro každý projekt závazné. Proto žadatel musí důkladně zvážit a uvědomit si, zda je reálné monitorovacích indikátorů projektu dosáhnout a následně i udržet po dobu, která je daným programem vyžadována (tzv. doba udržitelnosti).

Krok 6. Administrování a vyhodnocení projektu

V průběhu realizace projektu (tzv. realizační, nebo investiční fáze) i po jeho dokončení (tzv. provozní fáze) je požadováno dodržování několika povinností, týkajících se řízení projektu.¹¹⁵

- V realizační fázi se jedná zejména o pravidelné předkládání průběžných monitorovacích zpráv o realizaci projektu.

¹¹⁴ WOKOUN, René. *Regionální a strukturální politika Evropské Unie : obecná východiska, implementace a monitorování*. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2004. 54 s.

¹¹⁵ *Abeceda fondů EU 2007-2013*. 1. vyd. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR : Národní orgán pro koordinaci, 2007. 11 s.

- V provozní fázi, tedy po ukončení projektu nebo jeho dílčí etapy, musí být zpracována závěrečná zpráva a žádost o platbu, ve které jsou zhodnoceny dosažené výsledky. I po ukončení projektu pokračují povinnosti administrace, a to v závislosti na konkrétním programu po dobu tří nebo pěti let. Jejich cílem je monitorování využití a udržitelnosti výstupů projektu, k čemuž slouží monitorovací zprávy, předkládané zpravidla jednou za rok. Právě splnění a udržení hodnot výstupů může být předmětem kontroly ze strany příslušných institucí. V případě nesplnění některého z ukazatelů pak může být v krajním případě rozhodnuto i o vrácení dotace nebo její části.¹¹⁶

¹¹⁶ WOKOUN, René. *Regionální a strukturální politika evropské unie : obecná východiska, implementace a monitorování*. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2004. 58 s.

ZÁVĚR

Ve své práci jsem shromáždila dostupné informace, z kterých je možné získat potřebný přehled a znalosti o historii a současné situaci v politice hospodářské a sociální soudržnosti Evropské unie. Tyto údaje jsem zanalyzovala a dospěla k následujícím závěrům: Politika hospodářské a sociální soudržnosti je řazena do politiky EU 1. pilíře. Zde je role institucí velmi silná a převládající způsob rozhodování má povětšinou nadnárodní charakter, kdy jsou instituce EU schopny efektivně donutit jednotlivé členské státy k plnění závazků. Tím jsou zajištěny potřebné podmínky k efektivnější a rychlejší spolupráci. Vazby v ES jsou základem integrace a unikátním uskupením se specifickými prvky a jasně definovanými přenesenými pravomocemi přímo ovlivňujícími ekonomiky a společnosti členských zemí. Evropská společenství mají i vlastní mezinárodněprávní subjektivitu, a proto mohou vstupovat do právních vztahů. Jedná se však o součást Evropské unie, která je širším uskupením zahrnujícím i oblasti mimo záběr původních ES, přesahující původní, převážně ekonomické, zaměření. Toto se výrazně odráží právě v politice hospodářské a sociální soudržnosti, která je zaměřena na spolupráci členských států v oblasti snižování regionálních rozdílů a odstraňování negativních dopadů strukturálních změn vyplývajících z problematiky globalizace, migrace obyvatel (nárůstu přistěhovalectví, stárnoucí populace, technologické revoluce atp. V politice hospodářské a sociální soudržnosti Evropské unie se spolu s ekonomickou stránkou, která je samozřejmou součástí, je výrazně prosazován i silný tlak sociální.

Z opatření pro období 2007-2013 je patrné, že pozornost není výlučně zaměřována pouze na zvyšování konkurenceschopnosti ekonomiky, ale že souběžně dochází i k rozvoji a upevňování sociální soudržnosti společnosti, která má být rovněž nedílnou součástí regionální a strukturální politiky EU. Historie tento trend potvrzuje. Jako velmi úspěšné se vykazují takové společnosti, jejichž vlády umožňují svým občanům, vést život v podmínkách, které nesnižují jeho lidskou důstojnost a vytvářejí mu elementární prostor pro rozhodování o vlastním osudu. To se následně pozitivně odráží i v dopadu na vlastní ekonomiku.

Nástroje pro období 2007-2013 jsou nastaveny k podpoře strategie zaměstnanosti, a to především v rámci Evropského sociálního fondu (ESF). Tím je posílena provázanost s Lisabonskou strategií, do níž je právě strategie zaměstnanosti vkomponována.

K podpoře politiky zaměstnanosti je směřován i Cíl 2 - regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Smyslem tohoto cíle je nejenom posilování konkurenceschopnosti a přitažlivosti regionů pomocí inovačních projektů, zlepšování životního prostředí, ale i pokračování v posilování zaměstnanosti, například prostřednictvím investic do lidských zdrojů. Realizace tohoto Cíle tak navazuje na Cíl 3 předchozího období (Podpora politiky zaměstnanosti a vzdělání). Oblast Cíle 2 je ovšem nastavena pouze hospodářsky efektivní regiony, jejichž HDP převyšuje 75% průměru EU. Nejedná se tedy ani tak o řešení nezaměstnanosti v daném regionu, ale spíše o vytvoření podmínek k náboru dalších pracovních sil do této oblasti. V podmínkách ČR se jedná pouze o region hl. m. Prahy. (v předchozím období .

Z údajů předložených v této práci vyplývá, že největší objem prostředků fondů budou získávat i v tomto programovacím období regiony Cíle 1 s hrubým domácím produktem na obyvatele nižším než 75 % průměru EU (81,5%). V této souvislosti je nutné zdůraznit, že počet těchto hospodářsky méně výkonných regionů, které se budou muset o tyto finance podělit, v průběhu posledních pěti let významně vzrostl po rozšíření EU o nové členské státy ze zemí střední a východní Evropy. Tato skutečnost pak je v některých oblastech dále umocňována populačním nárůstem, ať již s ohledem na přirozený nárůst počtu obyvatel nebo vlnami přistěhovalectví. Druhou stranou mince projevu vyplývajícího z přistoupení zemí střední a východní Evropy do unie je zdánlivý nárůst HDP na obyvatele v některých regionech, které v důsledku toho již nesplňují základní kritérium Cíle 1, tj. HDP menší než 75% průměru EU. Tento tzv. „statistický“ efekt vzniká v důsledku výpočtu aritmetického průměru tím, že nové členské země a jejich regiony svým HDP natolik průměr sníží, že u mnohých regionů EU-15 (dříve neprogresivních a chudých) dojde k téměř zázračnému ale pouze relativnímu nárůstu HDP nad 75% průměru EU. Tento výsledek je ovšem pouze důsledkem matematiky, ne ekonomiky. To nutně ukazuje na nezbytnost potřebného redefinování pravidel a cílů regionální a strukturální politiky v průběhu dalšího vývoje. Druhým (nebo souběžně s reformami probíhajícím) řešením tohoto problému je případná ochota členských států navýšit platby do rozpočtu EU.

Analýza dostupných informací rovněž potvrdila, že politika hospodářské a sociální soudržnosti je typickou politikou sdílenou, ve které mohou členské státy vydávat legislativu za předpokladu, že již tak neučinila Unie. Nečiní si tedy nároky nahrazovat, ale pouze doplňovat podpůrné mechanismy na národní úrovni. Výrazné přesuny pravomocí mezi členskými státy a EU se do budoucna očekávat nedají. Již

v opatřeních pro toto období byla prokázána snaha celou oblast podpory více decentralizovat směrem k regionům. S velkou pravděpodobností lze rovněž očekávat, že postupně dojde k další koncentraci finančních prostředků, které budou moci z rozpočtu EU získávat jen opravdu nejchudší regiony. O zbylé problémové regiony se budou muset v rámci svých kompetencí a rozpočtů postarat členské státy.

Z výše uvedeného vyplývá, že rozvíjení sociální soudržnosti (případně její promyšlená obnova) musí nutně patřit k nejvýznamnějším úlohám každé vlády. Předpoklady pro její realizaci je odvislé na dovytváření trvalého politického dialogu mezi vládou, opozicí a představiteli odborné a občanské veřejnosti o sociálně politických otázkách. Před sociální politikou vyvstává nelehká úloha pokusit se při řešení svých problémů znovu aktivizovat širokou veřejnost (která však již z větší části rezignovala) a pokusit se o vytvoření nové podoby upevňování sociální soudržnosti. Především prostřednictvím populační a rodinné politiky, dořešením zdravotnictví, sociálních služeb a podpory vzdělávání by měla vláda naplnit i úlohu dlouhodobého investora do kvality lidského potenciálu. Za uvážení by stála i nová analýza sociální doktríny ČR, která byla již v roce 2001 vypracována odborníky, kteří ji marně nabízeli mnoha vládám předchozím.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

Tištěné publikace

ABECEDA FONDŮ EVROPSKÉ UNIE 2007 – 2013 : Ministerstvo pro místní rozvoj ČR Odbor evropských fondů. Praha, 2007. 29 s.

BALLASA, Bela. Teorie ekonomické integrace. 1. vyd. Praha : Svoboda, 1966. 328 s.

CIHELKOVÁ, Eva.: Vnější ekonomické vztahy Evropské unie. 1. vydání. Praha: C.B.Beck, 2003. 709 s. ISBN 80-7179-804-5

DUŠEK, Jiří.: Historie a organizace EU. Vysokoškolská učebnice. 1. vydání. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií 2007.343s ISBN 987-86708-32-4

GLOSÁŘ ZÁKLADNÍCH POJMU. Ministerstvo pro místní rozvoj. 1. vyd. Praha : Metropolis Media, a.s., 2005. 79 s.

HAD, Miloslav, URBAN, Luděk. Evropská společenství : První pilíř EU. 1. rozš. vyd. Praha : [s.n.], 2000. 165 s. ISBN 80-85864-88-6.

FALTUS, Jozef., PRŮCHA, Václav.: Všeobecné hospodářské dějiny 19. a 20. století. 2. vydání. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2004. 194 s. ISBN 80-7079-931-5

FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. Evropská Unie. 1. vyd. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 743 s. ISBN 80-7325-015-2.

KÖNIG, Petr., LACINA, Lubor., PŘENOSIL, Jan.: Učebnice evropské integrace. 1 vydání. Brno: Barrister&Principal, spol. s. r. o. ve spolupráci se Společností pro odbornou literaturu, 2006. 414 s. ISBN 80-7364-022-8

MANFRRED, A.Dauses. Příručka hospodářského práva EU : základy vnitřního trhu, ochrana životního prostředí a ochrana spotřebitele. Jiří Zemánek. 1. vyd. Praha : ASPI Publishing, s.r.o., 2002. 776 s. ISBN 80-86395-32-4.

POLITIKA SOUDRŽNOSTI 2007-2013 : poznámky a úřední texty. 1. vyd. Lucemburk : úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2007. 160 s., mapy. ISBN 92-79-03801-X.

ŠREIN, Zdeněk.: Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie. Praha: VŠE, 1999

VITURKA, Milan. Regionálně ekonomické souvislosti procesu integrace ČR do EU. 1. vyd. Praha : [s.n.], 2002. 57 s.

WOKOUN, René. Regionální a strukturální politika EU : obecná východiska, implementace a monitorování. 1. vyd. Praha : Oeconomica, 2004. 78 s. ISBN 80-245-0734-X

Elektronické zdroje

BusinessInfo : oficiální portál pro podnikání a export [online]. 1997-2009 , 28.01.2003 [cit. 2009-01-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/a/agenda-2000/1000693/5176/>>.

Europa : činnosti evropské unie [online]. 2008 , 03.2008 [cit. 2009-03-15]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/pol/reg/overview_cs.htm>.

Euroskop : věcně o Evropě [online]. c2008 [cit. 2009-03-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8635/sekce/predvstupni-pomoc---ipa>>.

Fondy Evropské Unie : informace o fondch EU [online]. [2003-2007] [cit. 2009-04-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/373ea826-c8cc-4022-ace0-5514e6e7d93f/Informace-o-fondch-EU>>.

Fondy evropské unie : ministerstvo pro místní rozvoj [online]. [2003-2007] [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/ca5092c2-d340-4a3a-b120-d96f659c03d0/OP-Nadnarodni-spoluprace>>.

Ministerstvo financí ČR [online]. c2005 [cit. 2009-04-06]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_komunitarni_programy_46655.html>

Ministerstvo pro místní rozvoj : *Fondy Evropské Unie* [online]. c2003-2007 [cit. 2009-03-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/f35b30a8-c37b-44ec-abe4-ba01ec4294b6/Regionalni-politika-EU>>.

Regionální politika : info regio [online]. 2008 , 08.2008 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/fse/index_cs.htm>.

SEZNAM ZKRATEK POUŽÍVANÝCH V TERMINOLOGII EU

CF	Fond soudržnosti Cohesion Fund
CORDIS	Evropská výzkumná a rozvojová informační služba Community Research and Development Information Service
EAGGF	Evropský zemědělský orientační a záruční fond European Agriculture Guidance and Guarantee Fund
EBA	Vše kromě zbraní Everything But Arms
ECB	Evropská centrální banka European Central Bank
ECU	Evropská měnová jednotka European Currency Unit
EHP	Evropský hospodářský prostor European Economic Area
EHS	Evropské hospodářské společenství European Economic Community
EIB	Evropská investiční banka European Investment Bank
EIF	Evropský investiční fond European Investment Fund
EMI	Evropský měnový institut European Monetary institute
EMS	Evropský měnový systém European Monetary System
EP	Evropský parlament European Parliamant
ERA	Evropský výzkumný prostor European Research Area
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj European Regional Development Fund
EDF	Evropský rozvojový fond European Development Fund

EPSO	Úřad pro výběr personálu Evropských společenství European Personnel Selection Office
ES	Evropské společenství European Community
ESA	Evropská vesmírná agentura European Space Agency
ESCB	Evropský systém centrálních bank European System of Central Banks
ESF	Evropský sociální fond European Social Fund
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli European Coal and Steel Community
EU-27	27 členských států Evropské unie
EUA	Evropská unie European Union
Euratom	Evropská účetní jednotka (předchůdce ECU) European Unit of Account
EURES	Evropské služby zaměstnanosti European Employment Services
EZVO	Evropská zóna volného obchodu European Free Trade Area
FIFG	Finanční nástroj pro orientaci rybolovu Financial Instrument for Fisheries Guidance
GATT	Všeobecná dohoda o clech a obchodu General Agreement on Tariffs and Trade
HMU	Hospodářská a měnová unie Economic and monetary union
HND	Hrubý národní důchod
HNP	Hrubý národní produkt
HNP_{pc}	Hrubý národní produkt na obyvatele
HDP	Hrubý domácí produkt
HDP_{pc}	Hrubý domácí produkt na obyvatele
HSS	Hospodářská a sociální soudržnost

Economic and Social Cohesion

Ispa	Nástroj strukturální předvstupní politiky Instrument for Structural Policies for Pre-accession
JEA	Jednotný evropský akt Single European Act
JRC	Společné výzkumné středisko Joint Research Cepter
JVT	Jednotný vnitřní trh Single European Market
LAU	Místní správní jednotky Local Administrative Units
MECU	Miliony ECU
MEUR	Miliony eur
MMF	Mezinárodní měnový fond Intemational Monetary Fund
MO	Mezinárodní organizace
MSP	Malé a střední podniky small- and Medium-sized Enterprises
NATO	Organizace Severoatlantické smlouvy North Atlantic Treaty Organisation
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek Nomenclature des Unites Territoriales Statistiques
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě Organisation for Security and Co-operation in Europe
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj Organisation for Economic Cooperation and Development
OSN	Organizace spojených národů United Nations
Phare	Pomoc Polsku a Maďarsku při restrukturalizaci hospodářství Poland and Hungary Assistance in Restructuring Economy
ppp	Parita kupní síly Purchasing Power Parity
PPS	Standard kupní síly Purchasing Power Standard

RP/SP	Regionální a strukturální politika
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
Sapard	Zvláštní předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development
SEU	Smlouva o Evropské unii, Maastrichtská smlouva
SF	Strukturální fondy Structural Funds
SPR	Společná politika rybolovu Common Fisheries Policy
SSVV	polupráce v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí Cooperation in Fields of Justice and Home Affairs
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika Common Foreign and Security Policy
TVZ	Tradiční vlastní zdroje Traditional Own Resources
VRPOSN	Výbor pro rozvojovou pomoc při OSN Development Assistance Committee of United Nations
WTO	Světová obchodní organizace World Trade Organisation

SEZNAM PŘÍLOH

- 1: ČLENĚNÍ NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH FONDŮ EU**
- 2: ZMĚNY VE STRUKTUŘE CÍLŮ A FINANČNÍCH NÁSTROJŮ**
- 3: PŘEHLED 24 OP NA OBDOBÍ 2007 - 2013**
- 4: SCHÉMA PŘÍKLADU FUNKCE ŘÍZENÍ OP V ČR**
- 5: MAPA ČR SE ZOBRAZENÍM SKLADBY 14 KRAJŮ (NUTS III) DO 8 REGIONŮ SOUDRŽNOSTI (NUTS II):**
- 6: 10 ČLENSKÝCH STÁTŮ S PŘIZNANOU NEJVYŠŠÍ DOTACÍ PRO OBDOBÍ 2007–2013**
- 7: SCHÉMA ČLENĚNÍ POLITIKY EVROPSKÉ UNIE DO TZV. „TŘÍ PILÍŘŮ“**

ČLENĚNÍ NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH FONDŮ EU

FONDY EU		
RODINA FONDŮ	PROGRAMOVACÍ OBDOBÍ 2004 - 2006	PROGRAMOVACÍ OBDOBÍ 2007 - 2013
Strukturální fondy	Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF)	Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF)
	Evropský sociální fond (ESF)	Evropský sociální fond (ESF)
	Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond (EAGGF)	NE
	Finanční nástroj pro řízení rybolovu (FIFG)	NE
Fond soudružnosti (CF)	ANO	ANO
Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD)	NE	ANO
Evropský rybářský fond (EFF)	NE	ANO
Komunitární programy	ANO	ANO
Fondy předvstupní pomoci	PHARE	IPA
	SAPARD	
	ISPA	
Fond solidarity (EUSF)	ANO	ANO
Finanční nástroje regionální politiky	NE	JASPERS
		JEREMIE
		JESSICA

ZMĚNY VE STRUKTUŘE CÍLŮ A FINANČNÍCH NÁSTROJŮ

ZMĚNY VE STRUKTUŘE CÍLŮ A FINANČNÍCH NÁSTROJŮ			
2004 - 2006		2007 - 2013	
Cíle	Finanční nástroj	Cíle	Finanční nástroj
Soudružnost	Fond soudružnosti	Konvergence	Fond soudružnosti ERDF ESF
Cíl 1	ERDF ESF EAGGF FIFG		
Cíl 2	ERDF ESF		
Cíl 3	ESF		
INTERREG	ERDF	Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	ERDF ESF
URBAN	ERDF		
EQUAL	ESF	Evropská územní spolupráce	ERDF
LEADER+	EAGGF		
Rozvoj venkova a restrukturalizace rybolovu mimo rámec Cíle 1	EAGGF		
9 CÍLŮ A INICIATIV	6 FINANČNÍCH NÁSTROJŮ	3 CÍLE	3 FINANČNÍ NÁSTROJE

Příloha č. 3: PŘEHLED 24 OP NA OBDOBÍ 2007 - 2013

PŘEHLED OPERAČNÍCH PROGRAMŮ NA OBDOBÍ 2007 - 2013		PŘIDĚLENÁ FINANČNÍ ČÁSTKA
Tématické OP	OP Podnikání a inovace	21 271,1 mil. EUR (79,5%)
	OP Doprava	
	OP Životní prostředí	
	OP Lidské zdroje a zaměstnanost	
	OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	
	OP Výzkum a vývoj pro inovace	
	Integrovaný operační program	
	OP Technická pomoc *	
Regionální OP (ROP)	ROP NUTS II Jihovýchod	4 659 mil. EUR (17,6%)
	ROP NUTS II Jihozápad	
	ROP NUTS II Moravskoslezsko	
	ROP NUTS II Severovýchod	
	ROP NUTS II Severozápad	
	ROP NUTS II Střední Čechy	
	ROP NUTS II Střední Morava	
OP - Praha	OP Praha Konkurenceschopnost	372,4 mil. EUR (1,4%)
	OP Praha Adaptabilita	
Evropská územní spolupráce	OP Mezuregionální spolupráce	389 mil. EUR (1,5%)
	OP Nadnárodní spolupráce	
	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Bavorsko	
	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Polsko	
	OP Přeshraniční spolupráce ČR - rakousko	
	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Sasko	
	OP Přeshraniční spolupráce ČR - Slovensko	
	INTERACT II **	
	ESPON 2013 ***	

LEGENDA:

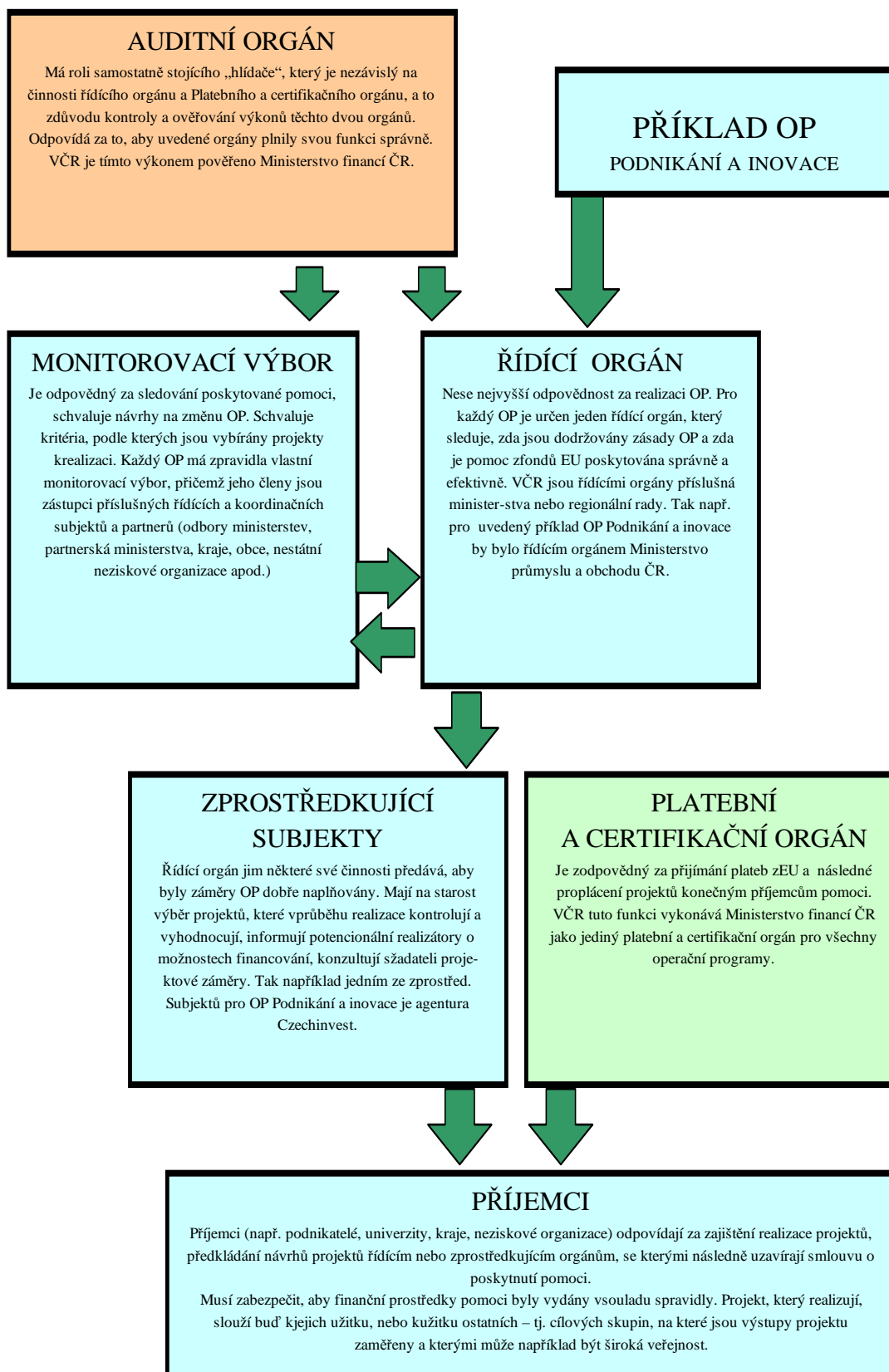
* **OP TP** je určen pro zajištění aktivit podporujících efektivní řízení, kontrolu, sledování a vyhodnocování využití prostředků strukturálních fondů a Fondu soudružnosti. Příjemci pomoci jsou Řídící orgán OP TP - Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Platební a certifikační orgán, Auditní orgán - Ministerstvo financí ČR.

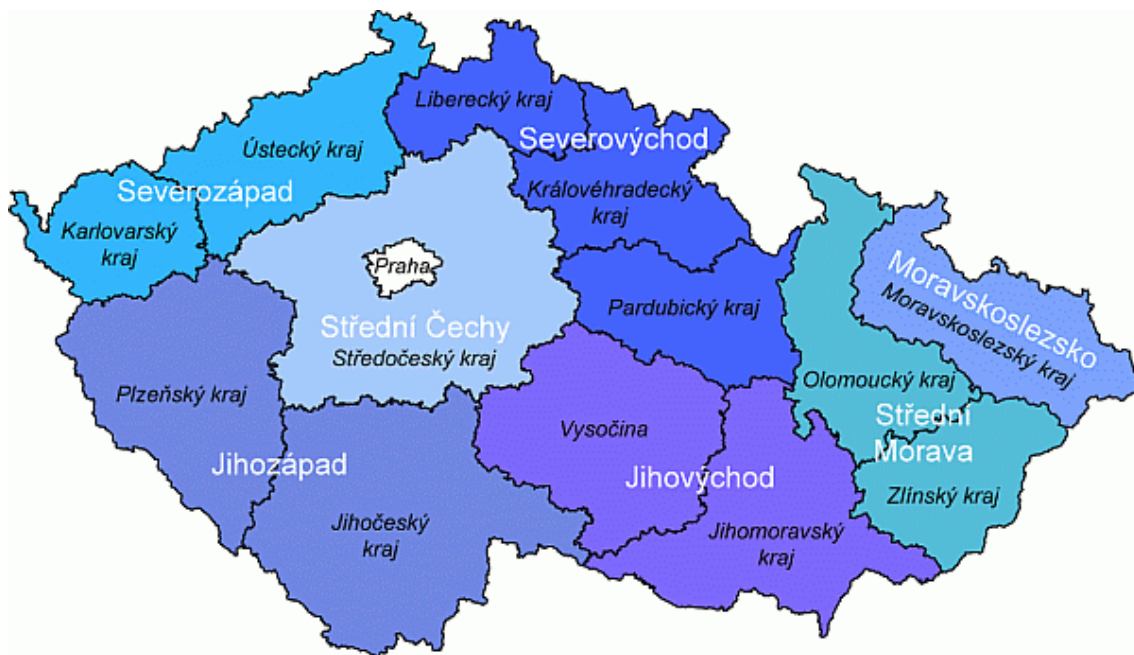
** **INTERACT II** je pouze servisním programem pro řídicí struktury operačních programů Cíle Evropská územní spolupráce, proto veřejnost nebude mít možnost čerpat z jeho prostředků po celé programovací období 2007-2013.

*** **ESPON 2013** je zaměřen na podporu výzkumu v oblasti územního plánování a regionálního rozvoje. Programu se účastní zejména vědecké a výzkumné instituce či univerzity, jeho výstupy jsou však využitelné pro široký okruh uživatelů.

Příloha č. 3: PŘEHLED 24 OP NA OBDOBÍ 2007 - 2013

Schéma příkladu funkce řízení OP v ČR

**Příloha č. 5: MAPA ČR SE ZOBRAZENÍM SKLADBY 14 KRAJŮ (NUTS III)
DO 8 REGIONŮ SOUDRŽNOSTI (NUTS II)**

	Konvergence			Regionální konkurencích a zaměstnanost		Evropská územní spolupráce	CELKEM
	Fond soudržnosti	Konvergence	Phasing-out	Phasing-in	Regionální Konkurencích a zaměstnanost		
Polsko	22 176	44 377				731	67 284
Španělsko	3 543	21 054	1 583	4 955	3 522	559	35 217
Itálie		21 211	430	972	5 353	846	28 812
Česká republika	8 819	17 064			419	389	26 692
Německo		11 864	4 215		9 409	851	26 340
Maďarsko	8 642	14 248		2 031		386	25 307
Portugalsko	3 060	17 133	280	448	490	99	21 511
Řecko	3 697	9 420	6 458	635		210	20 420
Rumunsko	6 552	12 661				455	19 668
Francie		3 191			10 257	872	14 319
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮
Mezireg. Spolupráce ./ sítě						445	445
Technická pomoc							868
CELKEM	69 578	199 322	13 955	11 409	43 556	8 723	347 410

(Orientační rozdělení položek v současných cenách, v milionech EUR)¹¹⁷

PŘÍLOHA Č. 6 : 10 ČLENSKÝCH STÁTŮ S PŘÍZNANOU NEJVYŠŠÍ DOTACÍ PRO OBDOBÍ 2007–2013

¹¹⁷ POLITIKA SOUDRŽNOSTI 2007-2013 – poznámky a úřední texty. Evropská unie-Regionální politika *In guide2007_cs.pdf*. s. 27

I. <u>Evropské společenství</u>	II. <u>Společná zahraniční a bezpečnostní politika</u>	III. <u>Policejní a justiční spolupráce</u>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Společná zemědělská politika ▪ Hospodářská a měnová unie ▪ Celní unie a Společný trh ▪ Společná obchodní politika ▪ Regionální a strukturální politika ▪ Dopravní politika ▪ Sociální politika ▪ Schengenský prostor ▪ Občanství EU ▪ Vědecko-výzkumná politika ▪ Politika hospodářské soutěže ▪ Ekologická politika ▪ Politika ochrany spotřebitele ▪ Vzdělání a Kultura ▪ Společná rybolovná politika ▪ Azylová a přistěhovalecká politika 	<p>Zahraníční politika:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Spolupráce v zahraniční politice ▪ Dodržování míru ▪ Volební pozorovatelé ▪ Lidská práva ▪ Demokracie ▪ Rozvojová pomoc <p>Bezpečnostní politika:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Evropská bezpečnostní politika ▪ Evropské síly rychlé reakce ▪ Odzbrojování 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pašování drog a obchod se zbraněmi ▪ Obchod s lidmi ▪ Terorismus ▪ Zločiny proti dětem ▪ Organizovaný zločin ▪ Korupce

Příloha č. 7: SCHÉMA ČLENĚNÍ POLITIKY EVROPSKÉ UNIE DO TZV. „TŘÍ PILÍŘŮ“ („MAASTRICHTSKÝ CHRÁM EU“)

¹¹⁸ DUŠEK, J.: *Historie a organizace EU*. České Budějovice, 2007. s. 57

ABSTRAKT

Skaláková Lucie.

HISTORIE A SOUČASNOST POLITIKY

HOSPODÁŘSKÉ A SOCIÁLNÍ SOUDRŽNOSTI :

bakalářská práce.

České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2009. 61 s.

Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Hauser Jan

Klíčová slova: Evropská Unie, Evropské hospodářské společenství, Fondy EU, Hospodářská a sociální soudržnost, Operační programy ČR, Smlouvy, solidarita, Strukturální či Regionální politika.

Práce se zabývá podrobnou charakteristikou vývoje hospodářské a sociální soudržnosti. Je rozdělena do čtyř základních kapitol, kdy v první části se seznamujeme s historickým vývojem a dosažením významných ekonomických a politických cílů s pomocí integračních procesů. Druhá část se zaměřuje na spolupráci členských států a odstraňování rozdílných rozvojových podmínek v životní úrovni. Dále se seznamujeme s důležitou Regionální politikou EU a Fondy EU, které slouží jako její nástroj k podpoře rozvoje členských států a v závěru se zabýváme pro nás nejdůležitějším a nejzajímavějším faktem a to s programy fondů EU v ČR a způsobem získávání dotací z těchto fondů na základě projektového záměru.

ABSTRACT

Skalakova Lucie: History and Present Policy of the Economic and Social cohesion. Bachelor thesis.

Ceske Budejovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2009. 61 s.

Head work : PhDr. Hauser Jan

Key words: European Union, European Economic Community, EU funds, Economic and Social Cohesion, operational programs CR, the Treaty, solidarity, Structural and Regional Policy.

The work deals with the detailed characteristics of the development of economic and social cohesion. It is divided into four chapters, which in the first part introduces the historical development and the achievement of economic and political goals with the help of integration processes. The second part focuses on the cooperation of Member States and the removal of different developing conditions in living standards. It is also acquainted with an important EU regional policy and EU funds, which serve as a tool to promote the development of Member States and at the end we deal with our most important and most interesting facts and with the programs of EU funds in the Czech Republic and how to obtain grants from these funds on the basis of project project.